

Vladimír Helfert - Mirko Očadlík

Korespondence

Když se v květnu 1927 obrátil na brněnského profesora hudební vědy Vladimíra Helferta třiatřicetiletý student Mirko Očadlík spolu s A. J. Patzakovou jménem Iniciativního kruhu k vydání Sborníku k padesátinám Zdeňka Nejedlého se žádostí o příspěvek, patřil adresát dopisu už k čelným osobnostem české hudební vědy.

Vladimír Helfert (nar. 24. III. 1886 v Plánici, okres Klatovy, zemřel 18. V. 1945 v Praze) vynikl po studiích na Karlově univerzitě u J. Golla, J. Pekaře, J. Šusty a O. Hostinského řadou bystrých hudebně historických článků a kritik. Jeho knižní práce o českém hudebním baroku *Hudební barok na českých zámcích* (1916) a *Hudba na Jaroměřickém zámku* (1924) daly podnět k modernímu bádání o této kapitole české hudební historie, monografií *Tvůrčí rozvoj B. Smetany* (1924) a dalšími pracemi ukázal zcela nové možnosti pohledu na zakladatele české moderní hudby. Jako vedoucí osobnost brněnských *Hudebních rozhledů* (1924—28) i četnými příspěvky v dalších periodikách postupně vytvořil ucelenou koncepci českých hudebních dějin, kterou později vypsals v knize *Česká moderní hudba* (1937). Z dalších jeho spisů vyniká monografie *Jiří Benda* (1929, 1934) a první díl nedokončené monografie o Janáčkově (1939). Vladimír Helfert se 1921 habilitoval na brněnské univerzitě, 1926 zde byl jmenován mimořádným a 1931 řádným profesorem hudební vědy. V období 1935—36 zde byl děkanem filosofické fakulty. V létě 1939 byl zbaven práva přednášet a v listopadu zatčen gestapem. Po přechodném propuštění z vězení v letech 1942—44 byl zatčen znovu a převezen do terezínské věznice. Stačil se ještě vrátit do Prahy, ale podlehl nákaze skvrnitého tyfu získané v Terezíně.

Mirko Očadlík (nar. 1. III. 1904 v Holešově, zemřel 26. VI. 1964 v Praze) vystudoval hudební vědu u Zdeňka Nejedlého. Od studentských let se čile účastnil pražského hudebního života jako kritik; stal se jedním z představitelů mladé avantgardy, soustředěné kolem Aloise Háby,

E. F. Buriana a Iši Krejčího a bojoval za moderní orientaci české hudby i domácí ocenění a uplatnění světové moderny. Od 1928 působil v Čs. rozhlasu v Praze, v letech 1930—34 vydával revui pro moderní hudbu a pohybové umění Klíč, účastnil se práce ve Spolku pro moderní hudbu, Společnosti Bedřicha Smetany aj. Jako badatel se zaměřil především ke studiu Smetanova díla. Tohoto zájmu se také týkají jeho první knižní publikace, Smetanovská diskografie (1939) a Libuše (1939), o nichž s Helfertem jednal v souvislosti s vlastním doktorským řízením. Za okupace Mirko Očadlík rozvinul velmi širokou přednáškovou činnost, zaměřenou zejména ke zdůrazňování vlasteneckého významu české hudební tradice. Z této popularizační činnosti vytěžil mj. dvousvazkový spis Svět orchestru. Rozvinul zároveň velmi široce koncipovanou činnost badatelskou, ediční (mj. Smetanův Zápisník motivů a Náčrtek k Prodané nevěstě, první svazky souborného Smetanova klavírního díla aj.) redaktorskou aj., v jejímž rámci dokázal i účinně podporovat Vladimíra Helferta, žijícího pololegálně na různých místech v Čechách, a obstarávat mu pracovní příležitosti, důstojné čelné osobnosti české vědy. Po válce se Mirko Očadlík stal programovým ředitelem Čs. rozhlasu (do 1950) a později profesorem hudební vědy na AMU (od 1951) a na Karlově univerzitě (1952—1964). Od 1959 byl ředitelem univerzitního Ústavu dějin české hudby.

Po prvním písemném styku u příležitosti přípravy Nejedlého sborníku došlo ke sblížení obou muzikologů zejména kolem Helfertovy autorské účasti v Janáčkově čísle Očadlíkova Klíče z léta 1933. V druhé polovině třicátých let se již stýkali velmi často a projednávali spolu mnoho společných zájmů.

Soubor 39 dopisů z let 1927—1944, které si Vladimír Helfert a Mirko Očadlík napsali a jež se podařilo dodnes zachovat, zdaleka není věcně ani materiálově kompletním a uzavřeným celkem. I když oba adresáti — jistě také z povahy své historické profese — za normálních okolností svou korespondenci ukládali, na obou stranách se mnoho dopisů ztratilo. Zejména Očadlíkovy dopisy, adresované Vladimíru Helfertovi, se nedochovaly zdaleka v úplnosti. Lze to jistě přičítat komplikovaným osudům Helfertovy pozůstalosti: jeho písemnosti byly za okupace podrobeny prohlídkám gestapa a po válce jistě prošly tříděním, než byly uloženy v Moravském muzeu v Brně. Mohl jsem použít jen Očadlíkových dopisů tam uložených. Dotazy na osobnosti, které měly po válce s Helfertovou pozůstalostí co dělat, na jeho syna a na prof. Bohumíra Štědrone, nevedly k nalezení dalších Očadlíkových dopisů.

Zvlášť bolestné je, že tato edice korespondence z doby mezi Helfertovým propuštěním z vězení a jeho opětným zatčením, tedy z let 1942 až 1944, je jen jednostranná. Zachovaly se jen Helfertovy dopisy, adresované Očadlíkovi. Vladimír Helfert, který věděl, že je asi sledován gesta-

pem a že může být co chvíli znovu zatčen (v několika dopisech na to naráží), pravděpodobně v této době korespondenci po přečtení ničil. Tuto opatrnost lze předpokládat zvláště u dopisů od Mirko Očadlíka, jež byly zřejmě psány velmi otevřeně. Očadlík naproti tomu Helfertovy dopisy z této doby, obsahově mnohostranně cenné, pečlivě schovával.

Avšak nejen tyto materiálové nedostatky vedou k tomu, že korespondence mezi Vladimírem Helfertem a Mirko Očadlíkem není uzavřeným celkem. Dopisování nebylo zdaleka jedinou formou vzájemné komunikace mezi oběma přáteli. Jak z mnoha dopisů plyne, setkávali se poměrně často osobně, domlouvali se i telefonem. Korespondence tak tvoří jen kusé výseky ze vzájemných mnohostranných styků.

Při všech těchto omezeních je však materiálem velmi zajímavým a pramenně hodnotným. Přispívá k objasnění Helfertova komplikovaného, respektuplného, ale zároveň i kritického vztahu ke Zdeňku Nejedlému. Dává nahlédnout do kulturně politických plánů Mirko Očadlíka ve třicátých letech, do jeho těžkostí s vydáváním revue Klíč aj. Pozoruhodné je líčení chystaného Očadlíkova doktorského řízení v Brně poté, co byl Zdeněk Nejedlý zbaven profesury na Karlově univerzitě, i Helfertovy rady poté, co byl (v srpnu 1939) sám zbaven možnosti učit na univerzitě.

Nejcennější součástí celého tohoto souboru dopisů je Helfertova korespondence z let 1942—44. Je psána přímo umělecky zaníceným tónem. Několikrát je zde vysloveno hluboce etické krédo o smyslu umění a vůbec kultury pro vnitřní život člověka v podmínkách nesvobody. Helfertovy dopisy zní tónem smetanovského vlasteneckého optimismu a svědčí o nezdolné pracovní energii vědce. Je v nich zřejmý i plný respekt a obdiv k bojovnému postoji M. Očadlíka. Faktograficky významné jsou Helfertovy zprávy o postupu práce na nových vědeckých úkolech, které si v této době vytkl, na české hudební geografii a transkripci Jistebnického kancionálu a kancionálu Komenského. Dosud neznámá je Očadlíkova zprostředkovatelská úloha mezi nakladatelstvím Melantrich a Helfertem, jakož i jeho podíl na tom, že Helfert dostal mnoho z nutných vnějších podmínek k práci. Velmi cenné jsou konečně i postřehy Vladimíra Helferta ke skladbám, které slyšel v posledních měsících svého pobytu na svobodě (s pomocí rozhlasového přijímače, který mu Očadlík opatřil).

* * *

Vydavatelská zpráva může být velmi stručná. Očadlíkovy dopisy, adresované Vladimíru Helfertovi, v bibliografii za textem označují údaje o uložení včetně signatur hudebně historického ústavu Moravského muzea. Helfertovy dopisy určené Mirko Očadlíkovi má dnes paní Hostomská-Očadlíková, vdova po Mirko Očadlíkovi. Rád bych jí zde poděkoval za to,

s jakou ochotou mi je dala k dispozici a pomohla mi tuto edici připravit. Za cenné informace a zájem o tuto práci jsem povinován díky i prof. Bohomíru Štědroňovi.

Dopisy jsou seřazeny chronologicky. Za některé jsem zařadil stručné vysvětlující poznámky k obsahu. Nakonec připojuji jeden dopis paní Blaženy Helfertové a jeden bratra Vladimírova Jaroslava Helferta Mirko Očadlíkovi, jež se těsně týkají vzájemných vztahů obou muzikologů.

Přepisuji zásadně celý text zachovaných dopisů v pravopise, jaký volili autoři včetně interpunkce, která se na několika místech liší od tehdejší i dnešní normy českého pravopisu. Pouze tam, kde by snad nepřesná interpunkce mohla změnit či znejasnit význam, doplnil jsem chybějící čárky. Právě tak jsem doplnil evidentně chybějící data, slova či hlásky a notové značky, které autoři dopisů zapomněli. Pokud byly v dopisech škrty, v tomto vydání jsem je neevidoval (nikde tam nejsou škrty delší a obsahově významnější) a přepsal jsem definitivní autorovo znění.

Jaroslav Smolka

*1. Dopis Iniciativního kruhu k vydání Sborníku k padesátinám
Z. Nejedlého, podepsaný Mirko Očadlíkem a A. Patzakovou, Vladimíru
Helfertovi.*

V Praze, dne 18. května 1927

Slovutný pane profesore,

děkujeme Vám za Vaši obšírnou odpověď, která, ačkoliv je svým závěrem odmítavá, může nás těšiti pro vážnost, s jakou na naše pozvání odpovídáte. Obšírný rozklad, kterému Jste podrobil náš podnik, svědčí pak neméně o plném Vašem zájmu o naši věc. Námitky Vaše jsou podstatného rázu a proto laskavě dovoďte, abychom je sledovali bod za bodem a umožnili tak Vám nahlédnout, že věc sborníku nevznikla z okamžitého horečného a nekritického zápalu, nebo dokonce z intencí osobní courtoisie, nýbrž že jsme ji promýšleli a připravovali již během posledních dvou let. Spontanní ohlas, se kterým se setkáváme, utvrzuje nás pak v přesvědčení, že připravovaný podnik není svou povahou předčasný, nýbrž je výjimečný. Výjimečnost celého podniku je dána pak výjimečností zjevu Nejedlého. Až dosud odepřel nám jediný z vyzvaných svou spolupráci z důvodů čistě osobních, vyplývajících z dané situace, jak sám bez rozpaků přiznal. Vaše námitky, pane profesore, jsou věcné, počněme tedy s nimi.

Padesátiny, pravíte, nejsou ve vědeckém světě věkem, kdy jednot-

livci přehlížejí svoji práci, nýbrž dobou, kdy teprve dorůstají v životní synthese svého tvůrčího rozpětí. Zajisté. V nás, kteří se takřka denně stýkáme s prof. Nejedlým a máme možnost sledovati ho v jeho práci takřka bezprostředně, může býti tato víra v jeho budoucnost jen znáso-bena. Při vydávání sborníku neptali jsme se však po budoucnosti Nejed-lého, nýbrž po tom, je-li možno, aby tak neobyčejně plodný a čínorodý úsek takřka třicetileté činnosti Nejedlého v českém veřejném životě mohl při padesátiletém jeho jubileu zůstatí nepovšimnut a nebo oslaven pouze v intimním kruhu univerzitní třídy. V těchto střízlivých úvahách se nám právě objevilo, že Nejedlý celým svým tvůrčím rozpětím a důsažností svých prací je osobnost tak mimo veškerou normu, že vtěsnavati jej jen do formy univerzitního profesora, znamenalo by zbaviti jeho vědeckou osobnost toho nejpodstatnějšího a nejosobitějšího rysu, který jej tak ostře odlišuje od německé vědy berlínské a zejména vídeňské. Je to ta okolnost, že prof. Nejedlý, ačkoliv způsobem a metodou své práce je vědcem kat exochén, dovedl z této katedry vědce účelně a tvořivě zasahovati samé kořeny českého veřejného života a usměrňovat českou rodící se tradici tam, kde jí hrozila ztráta této osobitosti a charakteru. Dnes, kdy cesta k tomuto českému charakteru není v uměleckém našem životě tak bezpečně cítěna a probíjována a kdy i ve vědeckém světě se pod rouškou vědeckosti sahá i na odkaz Palackého, má oslava Nejedlého padesátiletého jubilea také svůj vyšší smysl tím, že je oslavou odboje proti vzrůstajícímu se defaitismu. Způsob a kvalita práce odvisí ovšem od samostatnosti a in-dividuálnosti jednotlivců, žakovstvím nebo přátelstvím rozumíme pak především stránku ideovou. Mluvíte dále, pane profesore, o ekonomii a stupňování prostředků, ptáte se, co budeme dělat o Nejedlého šedesátinách, sedmdesátinách. Tak jako zůstávají dnes Nejedlého vědecké práce a kritické projevy z mladších let živé a aktuální, je také životní jeho dílo živým pramenem široké hudební veřejnosti, takže k Nejedlého šedesátinám budeme se moci odvážiti souborného vydání jeho spisů. Můžete býti ubezpečen, pane profesore, že když jsme dnes dovedli zajistiti vydání sborníku v projektovaném rozsahu, že síly naše i v tomto oboru porostou úměrně s lety. A do sedmdesátin Nejedlého doufáme, že dorosteme na-tolik, abychom Nejedlého osobnost zpracovali a obsáhli monografií. Chceme býti žáky Nejedlého v tom smyslu, že chceme zdolat opatrníckost, malověrnost a těsný malicherný rozměr našich poměrů přiměřenou odvahou, s jakou Nejedlý se připravoval a konečně přistoupil k dílu Sme-tanovu a Hostinského. Odvahou ovšem, která chce býti podepřena ve stejné míře vědomím odpovědnosti a kvalitou odborných znalostí.

Máte svoje výhrady, pane profesore, pokud jde o literární společ-nost, ve které byste se ve sborníku ocitl, ačkoliv hned sám obratem uznáváte, že jména zúčastněných, uvedená v naší výzvě, této opatrnosti

si nevynucují. Tato Vaše výhrada nás poněkud zarazila, poněvadž sledujeme Vaši činnost literární i časopiseckou se zájmem, který je u nás přece samozřejmý, a víme, že při časopisecké práci, v níž předstupujete před nejširší hudební veřejnost, vystupujete se spolupracovníky, o nichž jistě sám víte, že nedosahují té odborné úrovně, jaké je společnost sborníku, do které jsme si Vás dovolili pozvati. Žádali jsme návrhy do redakčního kruhu od každého z účastněných, protože jsme byli přesvědčeni, že závažnost sborníku vynutí si docela spontánně určité osobnosti, vědecky bezesporné, které mají za sebou kus životní práce. Že Vy budete na prvním místě, se přece nám rozumělo samo sebou. Z došlých návrhů na redakční kruh se ukázalo, že není 15 modalit, nýbrž jen dvě. Konečně hudební věda není u nás tak rozsáhlým oborem, aby ji bylo možno obsáhnout pouze s katedry. A proto i při Vámi zdůrazňovaném principu, že nemůžete dáti své konečné rozhodnutí, neznáte-li redakci, je při našem sborníku, kde redakční kruh je dán předem rozvrstvením vědecké kapacity zúčastněných, tato výhrada poněkud předsudkem.

Hned při prvních úvahách o sborníku bylo nám jasno, že sborník k 50tinám Nejedlého nemůže být sborníkem, který by vystihoval Nejedlého osobnost, proto už v titulu: „Sborník prací, věnovaných Zdeňkovi Nejedlému k 50. narozeninám jeho žáky,“ vymezili jsme jasně charakter oslavy, ovšem s jasným zřetelem k ideovému jeho profilu. Je historickým faktem, že jste stál dlouhou dobu a ve velkých zápasech po boku Nejedlého a opominout Vás, znamenalo by zamlčovat kus Nejedlého historie. Podobně se má věc s Drem Bartošem, který se ostatně sám hlásí jako Nejedlého žák. Dři Pečírka a Matějček byli kdysi přímými žáky Nejedlého semináře a sami se nám jako takoví přihlásili, s Drem Troldou jsme pak pracovali v semináři až do minulého roku. V zájmu Vaší dokonalé informovanosti dovolujeme si podotknout, že u F. Pujmana na př., který se velmi často v názorech s prof. Nejedlým neshoduje, jak dokazují statě Nejedlého a Pujmanovy, setkali jsme se s okamžitým, neváhavým rozhodnutím, provázeným iniciativními návrhy. Ve věci Vaší vědecké a umělecké individuality, dovolujeme si upozornit, že je nám přece velmi dobře známa vědecká genese prof. Dra Vlad. Helferta, jeho studium i cesta, kterou dospěl k vědecké své samostatnosti. Právě proto, že jste jedním z reprezentantů české hudební vědy, očekávali jsme od Vás pochopení a přátelskou pomoc.

Z uvedených okolností vyplývá, že sborník k 50tinám Nejedlého bude jakousi obdobou sborníku Šaldova. Česká hud. věda vyspěla snad dnes tak daleko, že se může tohoto významného a odpovědného podniku odvážiti beze strachu o vědeckou kvalitu sborníku.

Doufáme, pane profesore, že Vás náš rozklad přesvědčí o věcnosti a střízlivosti našeho podnikání, i o tom, že jsme k této věci přistoupili po

velké rozvaze zajistivše především to nejreálnější: věc nákladu i finanční úhrady. Vědeckou stránku sborníku jsme pak chtěli svěřiti rukám zkušeným.

Očekáváme Vaši laskavou a brzkou odpověď a poroučíme se Vám s projevem dokonalé úcty.

Za Iniciativní kruh:

Mirko Očadlík

A. J. Patzaková

P o z n á m k y :

Helfertův dopis redakci sborníku Padesát let Zdeňka Nejedlého vyšel tiskem v Praze 1928, Dobrá edice, č. 249.

Chystaný sborník vyšel 1929 za společné redakce M. Očadlíka a A. J. Patzakové u Fr. Borového v Praze s titulem *Sborník prací k padesátým narozeninám profesora Dra Zdeňka Nejedlého 1878—1928*. A. J. Patzaková v něm uveřejnila bibliografii prací Zdeňka Nejedlého. Jinak se k osobnosti oslavence nevztahoval žádný příspěvek. Mirko Očadlík sem napsal článek o operách L. E. Měchury a A. J. Patzaková o Hynkovi Pallovi. Dále tu vyšly práce devíti ostatních autorů nejen o hudbě, ale i z oboru estetiky, dějin výtvarného umění aj. Vladimír Helfert do tohoto sborníku skutečně nepřispěl. Svůj slib napsat o Nejedlém k jeho šedesátinám však dodržel; už na podzim 1936 se sháněl po iniciátorech dalšího sborníku, do kterého pak přispěl (viz dále dopis č. 11 ze 14. XI. 1936 a poznámky k němu).

2. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi

19. srpna 1932

Slovutný pane profesore,

pro příští ročník Klíče bych rád připravil dvojčíslo věnované Janáčkově. Vyšlo by až na samém konci sborníku, skoro jako k 5. výročí Janáčkovy smrti. K tomuto dvojčíslu bych měl tyto zásadní důvody:

Janáčkova osobnost jeví se nám nyní jako zjev nejaktuálnější a příkladná. Je to tím spíše, že na všech stranách se objevují umělecké i lidské kompromisy, pokrývající zásadně lidi, výtvořky, postoje k věcem a vlastně celý život. Tyto okolnosti zaviniily zásadní bagatelisování Janáčkova díla, které na jevištích i koncertních pódiích ustupuje hodnotám mnohem méně výbojným a propracovaným po stránce osobnostní. Domnívám se, že by upozornění na samu podstatu Janáčkovy osobnosti a na její velké životní i umělecké brio jdoucí proti všem, bylo dnes velmi časové a potřebné. Ačkoliv mám sám nesmírně mnoho výhrad proti Janáčkovým pracem, ačkoliv stylově i jinak je pro mne Janáček etapou dosti cizí, přece uvažuji neustále o jeho vůdčím poslání osobnostním a domnívám se, že by bylo v zájmu celé nové hudby, aby se o této otázce diskutovalo.

Prosil bych Vás, sloužitelný pane profesore o Vaše mínění o této věci. Nepřipravujete-li o tomto předmětu samostatné publikace, nebo neslíbil-li jste podobnou úvahu jiné revui chtěl bych Vás poprosit o stať pro Klíč. Času by bylo dost, snad až do dubna a o rozsahu statě by se dalo také uvažovati. Pro janáčkovské číslo bych rád počítal s Vámi, Pujmanem a Hábou.

Z Vašich poznámek o Klíči soudím, že Vám není nejnesympatičtější časopisem a proto jsem si dovolil Vás obtěžovati. Prosím Vás o laskavou zprávu, zda mohu s Vaší účastí počítati a poroučím se Vám v úctě.

Oddaný

Mirko Očadlík

P o z n á m k a :

Z následujícího dopisu vyplývá, že Vladimír Helfert po obdržení tohoto listu slíbil přispět do čísla Klíče o Janáčkově. Jeho odpověď se nezachovala.

3. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi

14. května 1933

Vážený pane profesore,

je, myslím, čas, abych Vám připomněl Váš slib, že napíšete pro „Klíč“ stať o Janáčkově. Připravuji Janáčkově číslo na konec ročníku; bude to rozsahem trojčíslo, a byl bych velmi rád, kdyby bylo silným a důrazným mementem. Sám osobně nejsem bezvýhradným ctitelem Janáčkovým, ale nesu velmi trpce, že náš hudební život je rád, že Janáčka už není. Nedivím se těm, kdo stáli proti jeho tvorbě, spíše mne zaráží mlčení těch, kdo jej vyznávali. Proto myslím, že naše připomenutí Janáčka nyní bude velmi důležité a nabádavé. Myslím, že jste také tak rozuměl mé tehdejší prosbě o Vaši spoluúčasť na Janáčkově čísle. Určitě mi slíbili články Pujman a Hába. Někteří z mladých skladatelů (Krejčí a Ježek především) se chtějí také účastniti. A proto bych Vás, vážený pane profesore, prosil, zda byste mi mohl označiti některé mladé lidi svého okolí, kteří mají živý poměr k Janáčkovu dílu a kteří dovedou zaujmout své samostatné stanovisko. Rád bych je také vyzval.

Musím Vás upozorniti také na jednu nepříjemnou záležitost, do které jsem Vás zavlekl bez Vašeho vědomí. Je to můj spor s drem Šilhánem. Napadl jsem jej dost z ostra a on mne žaloval. Vedu nyní velmi rozsáhlý důkaz pravdy a jedna kapitola v něm je vyhrazena i Vám. Cito-

val jsem ve svém podání i Vaše někdejší ostré vystoupení proti tomuto pánu ve „Smetanovi“ a pravděpodobně budete soudem na tuto věc dotázán. Kromě toho dojde i k rekapitulaci Vašeho někdejšího sporu kvůli „odmluvení“ partie Kecalovy, jako ukázky někdejších způsobů Smetanovských interpretací v Nár. divadle. Doufám, že mi nezazlíte, že jsem ve své obraně užil i Vašeho jména. Budete ostatně ve velmi dobré společnosti svědků a znalců: Šalda, Nejedlý, Zich, O. Fischer, Foerster, Hába atd. zkrátka opravdová elita, která tu dopomůže, aby můj důkaz pravdy zlámal krk jednomu z největších ničemů, který se mezi našimi muzikanty vyskytl. Bohužel, tento spor se povleče dlouho jako každá tisková věc tohoto druhu.

Poroučí se Vám

Mirko Očadlík

P. S. Rukopis článku Janáčkovského bych potřeboval asi kolem 20. června. Rozměr nerozhoduje.

P o z n á m k y :

Nikdo z mladých lidí kolem Vladimíra Helferta do janáčkovského čísla z Klíče III, srpen 1933, nepřispěl.

Mirko Očadlík připomněl začátek svého soudního sporu s A. Šilhanem v Klíči III, 1932—33, str. 143, v čísle, vydaném 25. III. 1933.

4. *Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi*

4. VII. 1933

Velectěný pane profesore,

prominete mi: ale urguji Váš slíbený článek; tím spíše urguji, že i Hábovi jste věc přislíbil. Mám už věci v tiskárně, a je rozpočteno na 15. VII. vydání Janáčkova čísla, takže bych potřeboval Váš rukopis co nejdříve, abych jej už už poslal do tiskárny.

Jen mimochodem podotýkám, že Vás radio vyzve k přednášce o Janáčkově na den 12. srpna, takže budete beztoho se Janáčkem obírat. A já mám Váš slib už skoro rok!

Prosím, nezapomeňte na mne s článkem a odpusťte tuto naléhavou urgenci.

S veškerou úctou oddaný

Mirko Očadlík

Brno, 6. VII. 33

Vážený příteli,

článek o Janáčkovi Vám napíšu; vždyť jsem Vám to slíbil. Jen Vás, proboha, prosím, abyste počkal ještě do této neděle. Se mnou je to tak: máme tu rukopisy z ciziny, které musím co nejdříve zpracovat. To kvapí a na tom nyní „sedím“. Zdržel jsem se nyní nutnou exkursí do Chotěboře, jinak bych byl Vám to už poslal. Přes neděli Vám to udělám, v pondělí, nejdéle v úterý to budete mít. Mám to hotovo v hlavě, jen klidnou chvilku, abych to mohl napsat. Bude to krátký syntetický portret. Taky snad nějaká poznámka o tom, jak tu jsme naložili s Jan. odkazem. K tomu jsem trochu přiveden Vaší zmínkou o tom, že se nyní s Jan. nič neděje. Snad v Praze. Zde však se pracuje zatím v tichu, na tom, aby jeho odkaz byl řádně pro budoucnost opatřen. Také divadlo chystá další jeho díla, po letošním překrásném provedení Káti za dirigování Sachsova.

Užívám této příležitosti, abych Vám napsal upřímně něco o tom, jak Jste psal o Slovníku v Klíči. Svou práci ani nehájím ani neosvětluji; vím dobře její vady i přednosti a Vaše upozornění o tom Andělovi s díky kvituju a vřadím do dodatků; to víte, dokonalá není žádná věc, tím méně takový slovník. Ale jde mi o to, abych několika slovy obhájl práci kol. Černušáka. Příteli, ten člověk dělá tím slovníkem nadlidskou práci: Uvažte jen: plný úvazek ve škole a na konservatoři, nemoc v rodině — a při tom tohle dělá. Ale to by nebylo konečně obhájení. Chci říci jen tolik: 1.) Není pravda, že by jeho práce byla p o u z e kompilací. Srovnejte si kterékoliv heslo a uvidíte, že to není jen kompilace. Ty odkazy k literatuře neznamenají, že to heslo bylo z nich sestaveno. Je to poukaz pro toho, kdo by se věci chtěl více obírat, aby věděl, k jaké hlavní lit. nejprve sáhnout. 2.) Odsuzujete „objektivní metodu“. Ale, probůh, jak jinak dělat slovník? Nemyslíte, že často honba za t. zv. stanoviskem nadělala u nás již mnoho neplech a skrývala věcné nevědomosti? Ostatně sledujte dobře, až bude celý slovník venku, že ta objektivnost je jen relativní. (Vždyť nejsme mašiny!) Zjevy minores se prostě registrují, třebas co nejúplněji. V tom je ta n u t n á slovníková objektivnost a spolehlivost. Zjevy maiores a maximi se charakterisují, ovšem zcela stručně, pokud dovolí místo. A ovšem se charakterisují také zjevy sporné. Tedy v tom je stanovisko. Myslím, až bude více sešitů venku, že poznáte, že v tom slovníku není jen kus poctivé práce, nejen fakta důležitá pro budoucnost a zachycení stavu naší hudby, tedy taková generál. revise — už to je velká cena! — nýbrž i zachycení stanoviska ke zjevům historickým i dnešním. To vidíte z hesla Berg a poznáte z jiných.

Zdraví Vás srdečně

Vladimír Helfert

P o z n á m k a :

Očadlíkova krátká recenze na první sešit Pazdírkova hudebního slovníku je v Klíči III, 1932—33, str. 141.

6. *Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi*

Louňovice 17. srpna 1933

Vážený pane profesore,

teprve dnes Vám mohu s dobrým svědomím poděkovati za Váš tolik laskavý dopis a zároveň se Vám omluviti, proč jste Janáčkovu číslo Klíče dostal až tyto dny. Doufám totiž, že už Vám bylo doručeno. Máme s tím časopisem malér na malér: nyní právě se provádí likvidace nakladatelství Aventina, které snad po prázdninách se ustaví v nové formě a proto tiskárna přestala pro Aventinum pracovat. Zarazila tedy také Klíč a bylo třeba dlouhého jednání, záruk a garancí, než se odhodlala ročník dotisknout. Musel jsem provést všechno jednání písemně, protože jsem měl velmi nutnou práci, pro kterou jsem nemohl Prahu opustit. Šilhan na mne podal novou žalobu, a její projednávání, či spíše vypracování dalšího mého zodpovědného vyjádření mne stálo dosti času, výpisků, vyhledávání a pod. Žaloval mne za můj obranný návrh z dřívějších sporů, zejména za můj návrh, aby ho soud vyzval k psychotechnické zkoušce. Musel jsem proto ze široka oddůvodňovat (sic!) průkaznost psychotechniky vůbec a ono je to přece pole trochu odlehlé.

Prosím Vás, vážený pane profesore, abyste průtah omluvil. Věřte, že mi byl velmi nemilý, zejména proto, že jsem Vás tak urgoval a poháněl. Buďte ujištěn, že Vám zůstávám velkým dlužníkem i za Vaši ochotu, se kterou jste dal svou práci Klíči k dispozici. Jste přece jeden z těch obětavých, kteří slouží dobré věci i když jim z toho nekyne žádný prospěch.

Měl jsem radost z Vašeho výkladu v rozhlase, zejména z finale. Tak se to patří, mluvit přímo s veškerou vážností a energií za dobrou věc. Byl to prvý druh takového výkladu v rozhlase vůbec a myslím, že splnil své poslání. Zdá se mi, že bude velmi zle v nejbližší době sahá-li se už na university. Dáváme proto s Hábou dohromady jednu akci, jejíž dosah může snad něco pomoci. Má to být parlamentní interpelace ministra Dérrera o věcech uměleckých a slíbil nám poslanec David, že by ji podal,

schválí-li ji ovšem nár. soc. klub. Neměl byste pro tento účel nějaké poznámky? Byly by velmi vítány. Interpelační memorandum má obsahovati fakta o byrokratických chybách a přehmatech, o postranních politických vlivech, které zasahují do uměleckých záležitostí a zle ohrožují uměleckou prosperitu zejména Národního divadla. Náznaky jsem už v Klíči uvedl. Podaří-li se to, pak to bude prvý případ obrany umělecké autonomie v našem parlamentě vůbec. Už loni jsem udělal podobný pokus, ale poslanec Tomášek, na kterého jsem se obrátil obsáhlým spisem ani neodpověděl, že věc provést nemůže, nebo nechce.

A ještě bych Vás chtěl, vážený pane profesore, o něco poprosit: formuloval jsem v Klíči své nynější stanovisko k Janáčkově. Je stručnou výslednicí mého intensivního dvouletého zájmu o Janáčka. Byl bych Vám velmi vděčen, kdybyste příležitostně, jak Vám to čas a nálada dovolí mi řekl své mínění o tomto postoji. A když jsme zase u Janáčka: kdybyste mne přihlásil do Janáčkovy společnosti za člena co možná činného.

Opětovně se Vám poručím a opakuji své díky.

Oddaný

Mirko Očadlík

Poznámka:

V Klíči III, 1932—33, str. 244n vyšel Helfertův článek Janáčkův tvůrčí typ. Tamtéž na str. 261 jeho kratší článek „Janáček v Brně“ a na str. 262 „Janáček a Praha“.

7. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi

20. září 1934

Vážený pane profesore,

když jsme se nesešli v Litomyšli, měl jsem v plánu přijet do Potštejna, kam ostatně zajíždívám za Pujmanem skoro každý rok, a dohovorit tam s Vámi onen plán, který jsem Vám v Brně naznačil. Ale přišel mi do toho tyfus a náležitě mne zdržel. Teprve nyní vyřizuji vše, co se zdrželo a tak se také vracím k našemu brněnskému hovoru.

Už jsem musel udělat dispoziční pro příští ročník Klíče a rozvrhl jsem si letošní plán tak, aby vyšlo celkem 5 čísel za rok v rozsahu 16 stran, tedy polovička letošního rozsahu. Vše tu bude omezeno jen na reagování na události, které se stanou, na premiéry a novinky, a na záležitosti, které bude zapotřebí glosovat. Při tom bude ovšem vycházet Knihovnička Klíče, tak jak budou autoři dodávat rukopisy. Počítat s větším rozsahem časopisu nelze z toho důvodu, že zůstalo mnoho peněz mezi předplatiteli a od-

běrateli, a že nevíme, přijdou-li ty peníze v dohledné době na místo určení. Náklad na deset čísel je pořád kolem 6—7 tisíc a konečná bilance letošní ukazuje, že by se tyto cifry nekryly s příjmem, kdyby tu nebylo úhrady z Knihovničky, z níž zejména Vodák je více než aktivní. Tak se to celé vyrovná. Nelze ani přibližně odhadnout rok budoucí. Ale počítáme, že se přes nynější bídu dostaneme, bude-li celý ročník za 10 Kč, což je skutečně minimální. Redukce obsahu je ovšem nezbytná. — To vše jsem Vám chtěl vypsát, abyste věděl, proč budou nyní dispozice Klíče jiné, než jak jsem Vám je vylíčil v Brně, tehdy, kdy se zdála skutečnost růžovější, než skutečně byla.

Ale bude-li vlastní časopis omezen, nebude omezena Knihovnička, kterou pokládáme za organickou část časopisu. A tu jsem Vás chtěl poprosit, zda nemáte nějaké rozpracované thema, které by vydalo více než článek, ale méně než kniha, — tak asi na knížku v naší Knihovničce. Jistě něco takového by se našlo. — Myslel bych především na úvahu o vztahu dneška k předklasickému období. To je věc, která by se měla vzít z gruntu. Visí to pořád ve vzduchu, naráží se na to neustále a pevné stanovisko pořád není vytčeno. Myslím, že by takový Váš zásadní pohled na tyto věci velmi přispěl k orientaci všeobecné a že by to Vás ani příliš časově neabsorbovalo. Prosím Vás, abyste laskavě uvážil o tomto námětu a ujišťuji Vás, že by bylo jeho zpracování velmi vítáno. Kdybyste měl něco jiného, co by mělo živý vztah k dnešku a co by mohlo přispěti k ujasnění některých dnešních otázek, bylo by to vítáno samo sebou.

A na konec bych měl ještě jednu poznámku ke svému návrhu pro Janáčkovu společnost: Myslel jsem tehdy na intervence na místech, která subvence udělují, nikoliv na místech, která subvence přijímají. Tedy na ministerstvo, zemi, město atd. Jsem už tak skeptický, že nevěřím žádné z dnešních institucí, že by se chtěla sama od sebe exponovat pro hodnotu nevýdělečnou a myslím, že jenom diktátem shora by se to dalo zařídit. Bohužel! A návrh Společnosti by musel být hodně reálný a potřeboval by pomoci i odjinud. — Zainteresovat pro tento kulturní plán politiky (jsou-li mezi nimi kulturní lidé, ačkoliv pochybuji), noviny (tu by mohl prof. Černušák Lidovkami udělat velmi mnoho, protože se na tyto noviny mnoho dá) atd. Připomínám to, vážený pane profesore, Vám jako předsedovi Společnosti, a myslím si, že dnes jste jedinou institucí v ČSR, která má právo k takovým návrhům a také možnost je realizovati. Vaším prostřednictvím by se pak dařilo novému umění mnohem lépe. Aspoň by tu byla prošlapána cestička. Pokládáte-li tuto poznámku za věcnou a správnou, prosím, uvažte, zda by její námět nemohl být uskutečněn.

Poroučím se Vám

Mirko Očadlík

8. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi

Praha, 3. II. 1935

Vážený pane profesore,

srdečně Vám děkuji za Vašeho druhého Bendu. Mohl jsem si knihu pročíst jen zběžně, abych si učinil jen prvý přehled a měl jsem hned několikero příležitost k zaradování. Třetí kapitolu jsem si už přečetl dvakrát po sobě a utvrdil jsem si několik názorů, které jsem si jen hypoteticky a odhadově v hlavě rovnal. Budu mít ostatně příležitost rozepsati se o knížce šířeji, a rád bych obsáhleji zdůraznil velká nova nejen co do poznání historického, ale zejména co do poznání noetického. Budu muset počkat nejméně měsíc, protože jsem dnes a denně zaměstnán svými soudními spory, pro které musím dělat řadu návrhů, analys atd.

Při této příležitosti jsem Vám chtěl také poděkovat za to, co jste vyložil u vyšetřujícího soudce. Je to dosud nejresolutnější svědectví a soud je pravděpodobně použije přímo za výrok znalecký. Ale tu se biju v prsa před Vámi, protože jsem byl nucen citovat Vás k rychtáři ještě jednou. Šilhan totiž se dal sám vyslechnouti jako svědek a vypověděl jako svědectví takové věci, že jimi „stát na svém právu pravdu zvědět škodu utrpěl“. Proto naň podávám trestní oznámení pro křivé svědectví. V souboru výkladů toho pána jsou věty á la: „Dr. V. Helfert je na Moravě exponentem svého švagra Zd. Nejedlého a tedy také... atd.“ Tak se, prosím Vás, nezlobte na mne, jde tu o lernejskou hydru + Augiášův chlév a účast na této herkulovské práci Vás snad neurazí.

Poroučí se Vám oddaný

Mirko Očadlík

P.S. „Klíč“ jsme pro tuto sezonu zastavili. Nezaplatilo nám na 400 odběratelů a teď to teprve pozvolna dostáváme. Až budeme mít alespoň na 3 čísla, tak začneme znova.

9. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi

Vážený pane profesore,

píšu Vám v záležitosti dost delikátní, a prosím Vás, abyste mi nezazlil tento můj dopis i jeho dost zvláštní žádost:

Porota pro státní ceny za umění herecké má rozhodovati nejen o produkci činoherní, ale i o výkonech na jevišti činoherním a operním. Uvážíme-li, že z operních umělců byl státní cenou odměněn jediný Zitek, je to podstatně málo. Ceny, které dostala Horvátová, Pollert a Pujman,

byly udělovány z titulu reprodukčních cen hudebních, a nešly na účet výkonů hereckých, které byly favorisovány do té míry, že podobných cen bylo doposud přes 20 a že jimi byli poctěni i herci, kteří se nemohou svou tvorbou a významem postavit vynikajícím zjevům operním. Jde o to, aby v jury, která má rozhodovati o cenách divadelních, a rozdělití dvě ceny, bylo prosazeno stanovisko, nebo usance, aby jedna z těchto cen byla za každou cenu rezervována oboru opernímu. Myslím, že je to požadavek úplně spravedlivý. Je faktem, že státní cena má mít svůj smysl povzbudivý, a že má být udělena umělci, který je nositelem vyšší pracovní a tvůrčí ideje. Takovou osobou není člověk, který je primadonou, sekýrující své okolí stavovskými zlovyky, odpírající studovati určité partie atd. Kdyby se zdařil pokus o prosazení názoru, že jedna cena má připadnouti umělci opernímu, bylo by jistě zcela na místě, aby byla udělena paní Nordenové, která byla jednou z největších opor Ostrčilovy reformátorské činnosti, a která svými výkony vnesla do divadla nový tón, svrchovaně oduševnělý. V dnešní desorganisaci divadelní by pak udělení ceny paní Nordenové bylo vhodným mementem všem pokoutníkům, kteří protekcemi politickými a zákulisními intrikami podkopávají divadelní kázeň a pořádek. Motivovati by se dala věc tak, že je cena odměnou za letošní výkon paní Nordenové v *Mirandě* ve Fibichově *Bouři*, která byla výkonem zcela mimořádným, a zároveň oceněním její dosavadní činnosti.

Vím, že jste v jury hudební, která nemá s hereckou nic společného. Ale stálo by snad za to, kdybyste na tento stav věci upozornil prof. Krejčího, který je v jury dramatické. Tento záměr bude v jury prosazovati Pujman a myslím, že by souhlas prof. Krejčího mohl věci skutečně pomoci. Neznám se s prof. Krejčím, a nevím, jakým způsobem by se mu dala tato věc vysloviti. Domnívám se však, že Vy byste mohl u něj ztratiti své slovo a vysvětliti mu situaci. Bez toho pojedete do Prahy k jurování pospolu.

Myslím, že tato intervence, o kterou Vás prosím, je v zájmu dobré operní práce, a to mne opravňuje k této podivné mé prosbě o protekci. Není-li Vám můj návrh proti mysli, prosím uskutečňte jej; je-li, pak prosím, nepokládejte mou prosbu za přílišnou opovážlivost.

Vám oddaný

12. října 1935

Mirko Očadlík

P o z n á m k a :

Revue pro hudbu a pohybové umění *Klíč*, kterou Mirko Očadlík založil a redigoval, vycházela v letech 1930—1934, vždy od prázdnin do prázdnin s výjimkou posledního ročníku, jehož poslední číslo vyšlo až 25. října 1934. I. ročník vycházel v *Odeonu*, II. a III. v *Aventinu*, IV. v nakladatelském podniku *Rhodos*.

10. *Pohlednice Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z Oxfordu,*

19. listopadu 1935.

Srdečný pozdrav
z nejstarší koleje v Oxfordu
a od Vašeho kolegy zde.

Hugh P. Allen

Očadlík

Miloje Milojević

Czechoslovaquia (sic!)
Prof. Dr. Vl. Helfert,
děkan filos. fakulty
Masarykovy university.
Brno 12
Na kopcích 14

P o z n á m k y :

Hugh P. Allen byl ve dvacátých a třicátých letech profesorem hudební vědy v Oxfordu (viz heslo Professor v Grove's Dictionary of Music and Musicians, Third edition, 1953, Vol. IV, str. 257).

Miloje Milojević, jugoslávský skladatel a hudební vědec, nar. 1884, zemřel 1946.

11. *Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi*

Brno, 14. XI. 36

Vážený příteli,

posílám Vám svou knížku o moderní české hudbě jako někomu, kdo vždy věrně a uvědoměle stál za ideou pokroku a modernosti v naší hudbě. Proto Vám ta knížka zvláště patří.

A při této příležitosti mám dvě věci, jež jsem chtěl už před delší dobou Vám psát.

1.) Podle Vaší relace v rozhlase Jste našel libreto k Janáčkově *Rakoczymu*. Já ten text hledal u Herbena a v Nár. divadle [,] ale marně. Proto Vaše zpráva mne tím mileji překvapila. Byl byste tak laskav a napsal mi, zdali bych si text mohl vypůjčit, kam se mám v té věci obrátit a jak to zařídit? Rád bych si to prostudoval.

2.) Blíží se pomalu jubileum 60 let Nejedlého. Pamatujete se asi, že před 10ti roky, když jste mi psal o příspěvek do památníku, jsem Vám odpověděl, že za 10 let se sám přihlásím. Což tímto činím. Hlásím se k spolupráci na publikaci, která jistě vyjde k Nejedlého šedesátce. Šedesát let — to je, podle mého mínění, první zastavení na životní pouti, kdy se může a má přehlížet životní práce. Třebas že máme každý jiný poměr k němu, přece při této příležitosti se všichni jistě můžeme sejít, abychom každý po svém se tohoto jubilea účastnili. Jde ovšem o to, aby to byla oslava důstojná. Představuju si publikaci, která by odpovídala N-ého čin-

nosti, tedy hudební, historické a politické. Jsem si ovšem vědom obtíží takovéto publikace hlavně pro strážce organizační. Ale právě proto je nutno na to včas myslet a zrale se připravit. Myslím, že bude nutno sestavit redakční kruh, v němž by byly zastoupeny všechny zájmy Nejedlého a tento kruh by připravil publikaci, která by musila být obrazem jeho osobnosti.

Prosím Vás, myslíte laskavě zatím na tuto věc a dejte mi návrhy nebo protinávrhy. Bylo by nutné, aby po novém roce už se takový redakční kruh sešel a aby začal již s přípravami. Čas letí a každý má denní práce nad hlavu.

Tedy Vás prosím v této věci o Váš názor.

Zdraví Vás srdečně

Vladimír Helfert

Poznámky :

Sborník o Zdeňku Nejedlém, Stati a projevy k 60. narozeninám Zdeňka Nejedlého, vydal Melantrich, Praha 1938. Redigovali Anna Patzaková a Artuš Rektorys. Helfertova studie *Bojovník. Skizza literární osobnosti* je v čele sborníku (str. 8—16) hned za pozdravnou básní Josefa Hory. Mirko Očadlík mezi redaktory sborníku není uveden, ale přispěl do něj statí *Kritika je funkce rytířská* na str. 40—55.

12. Korespondenční lístek Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Vážený příteli,

děkuji za dopis. Navrhuju Vám schůzku v pátek 4. XII. v 16 hod. v Hud. archivu Zem. musea (Zelný trh 8, dvorem na pravo, točitými schody do II. patra). Nehodí-li se Vám to, prosím o zprávu.

Zdraví Vás srdečně

Brno, 20. XI. 36

Vl. Helfert

Poznámka :

Dopis, reagující zřejmě na Helfertovo psaní ze 14. XI. 1936, za který zde brněnský profesor Očadlíkovi děkuje, se nezachoval. Je možné, že Očadlík slíbil při této příležitosti předat Helfertovi pro Janáčkův archiv textovou knížku baletu *Rákos Rákoczy*, která je dnes v Janáčkově archivu uložena.

13. Dopis Vladimíra Helferta M. Očadlíkovi

Brno, 7. IX. 1937

Vážený příteli,

s tím příspěvkem je to míněno tak: prosíme jen o několik řádků autografů, které se pak budou dražit ve prospěch španělské věci. Tedy úmysl, jak vidíte, zcela „zlištný“. Stačí napsat několik řádků sympatií s věcí špaň. demokracie a event. odůvodnit to; ve Vašem případě snad tvořivou silou španělské duše a pod. Jinak Vám děkuju za ochotu. Je to od Vás pěkné.

Už jsem Vám chtěl psát dříve: co je se sborníkem Nejedlého? Děláte už něco? Čas kvapí. Prosím Vás, dejte mi o tom zprávu. Jak se nyní poměry vyvinuly, mám dojem, že by nejvhodnější pro redakci byl dr. Plavec. Nebo máte jiný plán?

Zdraví Vás srdečně

Vl. Helfert

14. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi

Vážený pane profesore,

obracím se na Vás s jednou svou osobní věcí. Snad Vám už o tom řekl Vetterl, se kterým jsem o tom ve čtvrtek mluvil.

Po své těžké letní nemoci jsem se musel dávat dohromady a musel jsem se zase dávat do pořádku a srovnat se sám v sobě. Neměl jsem, věřte mi to; v posledních letech na sebe vůbec čas. A tak jsem se rozhodl, že budu konečně také dělat doktorát. Odevzdal jsem Nejedlému práci „Smetanovskou diskografii“. Je to diskografický soupis všech mně známých Smetanovských snímků s hodnocením jednoho každého z nich. Je toho dost a práce to nebyla malá, protože byla nová jak po stránce materiálu, tak i po stránce metodické. Nejedlý práci přijal, vyslovil se o ní velmi pochvalně. Ale protože neměl ve zvyku nikdy vyřizovat úřední věci včas, odevzdal na děkanství posudek teprve koncem ledna, ač práci dostal v listopadu. Druhým posuzovatelem je Hutter, ten na ní sedí a bude sedět, pokud mu to rigorosní řád dovolí. Znamená to, že ji zdrží minimálně do podzimu. Žádál jsem děkana Matějčka o urgenci, nemá prý k ní práva. Žádal jsem, aby věc byla urgována úředně, sekční chef Maule mi řekl, že to není možné, i když jsem mu řekl, jaký je můj vztah k Hutterovi, jaký byl můj tiskový proces s ním atd. Žádal jsem totiž, aby místo Huttra byl delegován jiný examinátor, protože zaujatost Huttrovu jsem si zjistil jeho

akcemi proti mně v těch různých kulturních radách letošního podzimu, kdy proti mně a mé práci v rozhlase vedl neobyčejně prudké útoky. Nejedlý s Matějčkem mne upozorňovali, že se věci dají zařídit, ale sám jsem poznal u Huttrových průtahů, že věc zařídit nebude možno. Právě včera jsem se dověděl, že Nejedlý byl suspendován, a že by tudíž celá moje záležitost byla na universitě závislá na Huttrovi. Sekční chef Maule mi řekl, abych si proto raději doktorát udělal na brněnské universitě bez překážek tohoto druhu.

A proto se na Vás, vážený pane profesore, obracím se svou žádostí. Neznám ovšem rigorosní řád brněnský, ani úřední modalitu při přechodu z university na universitu. Zejména v době, kdy už disertace zadána je a když je jedním referentem posouzena, bude to pravděpodobně složitější, než by to mohlo být, kdybych se byl na Vás obrátil už v listopadu.

Jsou tedy tyto otázky v mém případě:

- 1./ Je možno provést převod práce z Prahy do Brna?
- 2./ Chtěl byste se podívat na tu diskografii, nebo přál byste si disertaci novou? Mám bez toho mnoho prací hotových do té míry, že bych jenom pořídil jejich čistopis.
- 3./ Je nějaká zvláštní kombinace hudební vědy v Brně s jiným oborem? Já měl jako vedlejší obor obligátní estetiku. Nevím ani, kdo v Brně estetiku má.

Prosím Vás, vážený pane profesore, abyste laskavě uvážil o těchto možnostech a také, abyste mi laskavě sdělil, zda je můj celý plán po Vašem soudu uskutečnitelný.

Věřte mi taky, že na celý doktorát myslím jen proto, abych jaksi formálně dal mnohým lidem na jevo, že jsem dostudoval. Jsou, bohužel, případy, které usuzují o kvalitě práce podle titulu autora, nikoliv podle práce samé.

Doufám, že mi nezazlíte, že se na Vás takto obracím a prosím, abyste přijal projev mé úcty.

Oddaný

10. IV. 1939

Mirko Očadlík
Praha XII, Dolní Blanická 6

15. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Brno, 14. IV. 39

Vážený příteli,

k Vašemu dopisu Vám posílám hned odpověď. Pro mne je rozho-

dující, že Nejedlý byl ochoten Vám vzít práci. Abyste mi rozuměl: dnes, kdy Nejedlý trpí za své přesvědčení, bych nemohl dělat nic, v čem by mohl být stín zdání, že využívám jeho situace. Ve Vašem případě tedy jeho souhlas znamená, že mohu bez nebezpečí vzít na sebe jednání o Vaší disertaci, že bych jej chtěl nějak zaskočit.

Formálně, myslím, nic Vašemu rigorosu nebude na překážku. Rigorózní řád je u nás stejný jako v Praze. Přece ale by bylo dobré, kdybyste o věci promluvil s naším děkanem po př. proděkanem a odvolal se na mou ochotu v této otázce. Zařídte si nějakou úřední cestu sem a věc bude hotova.

Pokud disertace se týká, říkám Vám rovnou, že bych raději viděl jinou práci. Říkám to proto, že sám Jste v dopise naznačil, že něco jiného by Vám nedělalo potíží. O tom bychom se snadno dohodli. Mám k tomu m.j. také důvod formální. Vy byste totiž dříve, nežli byste začal tady, musel odvolat v Praze svou disertaci. Tento postup je nutný, abyste mohl prokázat, že zadáváte zde disertaci až tehdy, kdy v Praze Jste z řízení disertačního vyvázán. Pak však by nedělalo dobrý dojem, ba mohlo by být i kamenem úrazu, kdyby někdo ukázal na to, že zadáváte tutéž práci zde, kterou Jste v Praze odvolal. Tomu ovšem by se rázem ulomil hrot, kdybyste zadal jinou práci. Proti tomu by nemohla být žádná námitka. Pokud se týče kombinace, je také zde možná estetika. V tom případě by Vás asi zkoušel prof. Dostál (výtvarné umění), t.č. proděkan. S ním byste se dobře smluvil.

Tedy, jak vidíte, je celá věc dobře uskutečnitelná. Jen bych tu návštěvu u děkana považoval za nutnou. Já ostatně budu příští pondělí až středu v Praze a mohli bychom o věci ještě ústně promluvit.

Zdraví Vás srdečně

Vl. Helfert

Vaši nemoc jsem úzkostlivě sledoval a také útoky, které na podzim byly proti Vám. Chtěl jsem Vám poslat několik řádek účasti, ale v tom shonu jsem pak ná to zapomněl.

P o z n á m k a :

Při dalším jednání byla zřejmě uzavřena dohoda, že Očadlík podá v Brně jako disertaci novou práci o Smetanově Libuši.

16. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi

Praha, 19. května [1939]

Vážený pane profesore,

ode dne naší setkané se mi nestalo, abych měl dvě souvislé hodiny, abych se mohl posadit k vlastní osobní práci. Přímo se utápím v rozhlasové práci, zejména v přípravě určitých programů. Snad je sledujete — pak byste jistě sám uznal, že to zabírá více času, než člověk vůbec má. Nemám ani neděle ani svátky. Teprve o dovolené si budu moci sednout na práci o Libuši, abych jí dal konečnou stylisaci. Nežádá si to více, než týden souvislé práce. Tak Vás prosím, abyste mou práci očekával až po prázdninách, resp. v prázdniny bych Vám text poslal, hned jak bude hotov. Doufám, že se do té doby nic nestane.

Poroučí se Vám
oddaný

Mirko Očadlík

17. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi

Vážený a milý pane profesore,

četl jsem zprávu v novinách, že se splnil Váš předpoklad. No, nebude to už dlouho. Věřte mi, že jsem neprozaháel ani okamžik. Dělal jsem celou dovolenou. Problém, který jsem si dal, a který jsem Vám naznačil, nebyl tak jednoduchý, naopak ukázal se více než složitým. Jak jsem to měl původně koncipováno, nebylo možno věc udělat, a na novou koncepci jsem musel doopravdy myslet. Jezdil jsem dvakrát týdně z dovolené do Prahy do podniku na zřizování různých opatření a prosazování různých zásad. A teď, když už jsem 10 dní v Praze, jsem v podniku až 15 hodin denně a to v jednom kole. Víte, že zápas s krysami je velmi nepříjemný. Pro samou takovou práci nemohu se dostat k tomu, abych to přediktoval. Věc je celá hotova. Můj rukopis, a dokonce i můj strojopis jsou takové, že by to nikdo opsat nemohl. A tak to mohu dělat jen o nedělích, kdy si objednávám slečnu do kanceláře, aby mi to psala.

Věc mi vydá Melantrich. Poněvadž celá polovina práce se týká Wenziga, je možno ji pokládati za literárně historickou a proto, než to oficielně zadám do Brna, zašel bych si k A. N., abych se s ním o tom dohovořil, když se na Vás prozatím naplnil osud. Ale píšu Vám ještě pro jednu věc: Melantrich vypisuje soutěž na hud. dílo. Bude to asi 13. nebo 15. publikováno v Č. Slově. V jury má být teoretik. Souhlasil byste, abych

Vás tam navrhl? Melantrich by se potom teprve na Vás obrátil oficiálně. Zatím se Vás mám zeptat jen tak soukromě. Posílám Vám text výzvy, prosím Vás ale, abyste mi jej příležitostně vrátil. Je otázka, budete-li chtít se zúčastnit. Melantrichu nic by nevadil zákrok Ka-prasete, naopak. Tož, to bych Vás prosil o zprávu, třeba jen lístkem: ano — souhlasím.

Přeji Vám tedy krásnou dovolenou, máte bez toho dost co dělat, budete-li dělat doma. Jinde ovšem také.

S podravem

Vám oddaný

11. VIII. [1939]

Mirko Očadlík

P o z n á m k y :

„... že se splnil Váš předpoklad“ — Očadlík zřejmě míní zprávu o zastavení Helfertovy činnosti na brněnské universitě.

A. N. — Mínen Arne Novák (1880—1939), profesor literární vědy v Brně a od 1937 rektor brněnské univerzity. V době Mnichova se proslavil statečným postojem při veřejných přednáškách. Zemřel krátce po uzavření českých vysokých škol, 26. listopadu 1939 v Poličce.

Kniha Mirko Očadlíka *Libuše. Vznik Smetanovy zpěvohry* vyšla v Melantrichu v prosinci 1939, předmluva je datována 28. října 1939. II. vydání též knihy vyšlo v Melantrichu roku 1949.

„...zákrok Ka-prasete“ — slovní hříčka se jménem tehdejšího ministra školství Kaprasy.

18. Korespondenční lístek Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Brno, 12. VIII. 39

Vážený příteli,

odpovídám zatím v rychlosti: členství v jury přijímám. Zdá se mi jen, že v podmínkách soutěže by mělo být, že dílo musí vzniknout z dnešní situace, tedy po IX. 38. Mohlo by se stát, že by se zadala díla starší, která by jakž takž vyhovovala znění soutěže.

O dis. více v dopise, až se vrátím. Odjíždím na dva dny. Zdraví a mil. paní se poroučí

Váš

V. H.

P o z n á m k a:

Dopis z poloviny srpna s dalšími Helfertovými radami k postupu při připravovaném Očadlíkově disertačním řízení není znám.

„Mil. paní“ je míněna první Očadlíkova žena, paní Věra Očadlíková; (1904

až 1956), překladatelka, jež vynikla mj. zejména novým českým překladem Anny Kareniny L. N. Tolstého (vyšlo ve Státním nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1956).

19. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi

Vážený a milý pane profesore,

tak si myslím, že znáte onu anekdotu o dobrém biskupovi: Přišel jednou na faru a viděl jak mladý kaplan vášnivě studuje bibli. Počkal, až kaplan vyjde, a založil pěknou rovnou velkou bankovku několik stránek za text kaplanem právě čtený. Po čase přišel znovu na visitaci, a poznal, že bankovka byla na onom místě dosud.

Já sám hrozně nerad čtu věci na pokračování. Pokládám to za nepříjemné rozptylování, a chci mít při četbě vždy plný soustředěný dojem. Tak jsem čekal se sešity Vašeho Janáčka, až bude svazek dokončen, a dočítaje závěr došel jsem k titulnímu listu s Vaším milým přípisem z 10. srpna. Tím jsem Vám podal důkaz, že jsem Vašeho Janáčka přečetl s opravdovou pozorností, že jsem nikde nepřeskakoval, naopak, že jsem četl pozorně a soustředěně vše, co psáno. A taky jsem se o knížce rozepsal, do Táborského sborníku Naše Valašsko.

Ke knize samé bych Vás rád upozornil na jeden svůj dojem, resp. i svou malou zkušenost z moravského života. Nevím to jistě, možná, že to je jen dojem, ale také možná, že je na věci skutečně něco: moravské slovanství, řekl bych slavismus lokální, proti slovanství českému, resp. pražskému. Jeden člověk u Nového Jičína mi kdysi odpověděl na otázku: „Ich verstehe nicht slavisch!“ Slavisch a ne tschechisch. Vzpomínám si, že jako kluk jsem na Holesovsku (a mohu přímo jmenovati místo: Dobrotice) slyšel mluvit o naší řeči jako o slovanštině a nikoliv jen češtině. Nebylo to vědomé vídeňské rozdělování živlu českého a moravského, a záměrný pochod, směřující k moravskému separatismu a při tom zároveň i vídeňskému centralismu? Nebyl tento moravský slavismus, „moravština“ východního Slezska důsledkem šikovného manévrouání vídeňského, které vedlo k stanovisku Pražákovu na říšském sněmu? Mám dojem z četby Vašeho Janáčka, že se tu stýkal s tímto problémem, kterému snad dočasně podlehl, a ze kterého se na konec probíral k vědomí, že moravský slavismus byl jen nástrahou a léčkou cizí. Opakuji, že to je jen dojem, ale vtírá se mi tak násilně, že ho nemohu přejít. Píšu Vám to proto, že se vyznáte bezvadně ve všech ideových prouděch moravských, a že byste proto snadno mohl při své práci propátrati, zda to nebyl stejný manévr, jaký je dnes s naším fašismem. Myslím, že kořeny tohoto myšlení nevycházejí z Kollára, že jsou spíše velmi šikovným manévrem proti jednotě národa v 60 tých a pozdějších letech. Ono se to týká částečně i slovanství Dvořá-

kova, které bylo ve Vídni akceptováno, ačkoliv v té době byl živelný rakousko-uherský odpor k panslavismu.

Děkuji Vám, vážený pane profesore, za Vaši knížku, a ujišťuji Vás, že jsem se z ní nejen poučil, ale že jsem nad ní i hodně myslel. Stojí za to, a přeji Vám, aby brzy následovaly další svazky.

Se srdečným podravem
a opakovaným díkem

Vám oddaný

8. IX. 1939

Mirko Očadlík

Poznámka :

Očadlíkova recenze Helfertovy monografie Leoš Janáček. Obraz životního a uměleckého boje I. V poutech tradice, již vydal Oldřich Pazdírek v Brně 1939, vyšla pod titulem Janáčkův Lašský jazyk v periodiku Naše Valašsko, sborník prací o jeho životě a potřebách, roč. V, 1939, str. 101 až 106.

20. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Třeboň, 15. X. 39

Vážený příteli,

s tou porotou mám smůlu. Odjel jsem zatím sem, kde trávím své exilium, a sdělení o čtvrtední schůzi šlo do Brna a odtamtud mi naši telefonovali, ale to jsem dostal pozdě. Omluvil jsem se telegraficky Foerstrovi. Prosím Vás, abyste laskavě zařídil, aby podruhé pozvání se mi posílalo aspoň 5 dní předem. Neboť pro velmi vážné příčiny nejsem v Brně a také často nevím, kdy v nejbližší době budu. Protože však v Brně naši vždy znají mou adresu, najde mne dopis, ale ovšem s oklikou. Tedy s touto cestou laskavě pro příště počítejte. Nyní budu zde asi 14 dní ještě. Moje adresa: Třeboň, u sv. Víta.

Co je s Vaší disertací? Dohovořil jste se s A. N.? Věčná škoda, že Jste to neudělal z jara! Jak se vše od té doby změnilo!

Těším se, že se brzy setkáme v Praze. Děkuju Vám srdečně za Váš poslední dopis.

Zdraví Vás srdečně

V. H.

P o z n á m k y :

Vladimír Helfert a Mirko Očadlík se sešli krátce po napsání tohoto dopisu, koncem října nebo začátkem listopadu 1939, v Očadlíkově bytě v Praze a jednali o dalších osudech disertačního řízení. Plyne to z dalšího dopisu Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi. Mezi zmíněným setkáním a pokračováním korespondence však uběhlo velmi mnoho času. Další vzájemný styk obou muzikologů byl znemožněn skutečností, že Vladimíra Helferta zatklo gestapo a věznilo jej bezmála dva a půl roku.

Zatčení a uvěznění Vladimíra Helferta souviselo s útokem nacistů na české vysoké školy. Jako významný představitel brněnské univerzity a vlastenecky orientované české kultury byl zatčen záhy po studentských manifestacích z 28. října 1939, 14. XI., tři dny před osudným 17. listopadem. Po zajištění na rektorátu brněnské univerzity byl vězněn na Špilberku, v Kounicových kolejích, ve Vratislavi a Wohlau. Ve vězení tohoto německého města těžce onemocněl. Jako umírající byl převezen z vězeňské nemocnice do okresní. I odtud byl 23. února 1942 propuštěn jako beznadějný případ. Ve vinohradské nemocnici v Praze byl však podroben lékařskému zákroku a po těžké operaci zachráněn.

Mirko Očadlík na začátku okupace nacisty pronásledován nebyl. Kolaborantské vedení rozhlasu jej sice vyřadilo z programové práce a převedlo do tzv. studijního oddělení, ale Mirko Očadlík po několika měsících našel cesty, jak se vrátit k práci před mikrofonem. Záhy zde rozvinul bohatou přednáškovou činnost, v níž dokázal vtípně a pádně aktualizovat českou uměleckou tradici a ukazovat na její vlastenecké poslání. Stejný smysl měla i jeho činnost spisovatelská. Mezi jinými publikacemi měla takovou vlasteneckou tendenci i jeho kniha o Smetanově Libuši, kterou chtěl v Brně původně obhájit jako doktorskou práci. O této knize se také rozepisuje Vladimír Helfert v prvním dopise Mirko Očadlíkovi, jemuž napsal hned, když se ocitl mimo nebezpečí.

21. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Praha, 17. III. 42

Vážený příteli,

připravili jste mi uvítání při mém návratu do vlasti, jakého krásnějšího jsem si ani nedovedl představit: svou knihou o Libuši i svými milými řádky, jež jste k tomu připojil. Srdečně a vroucně Vám za to děkuju! Vždyť tu Vaši Libuši jsem už nedočkavě a lačně četl ve Wohlau a byla to první česká kniha, kterou jsem po svém propuštění z kriminálu četl. A nejen četl: studoval. Vždyť ten materiál, co jste tam snesl, je tak úžasně zajímavý. Ta genese Libuše — to je svého druhu zázrak! To člověk vidí, co je to síla českého tvůrčího ducha! Jaká neoblomnost! Výše a přitom úžasná pronikavost a dobyvatelství nových duchovních obzorů! A teď si představte, že po té otročině vězeňské, po tom ubíjení všeho, co jen z dálky připomíná svobodu, po všech těch útrapách, jimiž jsem z rozhodnutí Osudu musel projít, po všech těch hrůzně důvěrných stycích se smrtí a záhubou, zkrátka po všech těch temnotách, kdy mne držela jen moje skálopevná víra v naši budoucnost a vědomí neskonale převahy a nezničitelnosti duchovního světa — že po tom všem jsem, zbaven těch hrozných pout a navrácen opět k možnosti žít, pročítal, ještě

v cizině, Vaši knihu, kde tak krásně a neohroženě píšete o našich národních nadějích a jistotách a kde před očima čtenáře roste ten úžasný pomník velikosti a nezničitelnosti českého ducha a tedy i českého národa! Dovedete si představit, co mi tehdy dala Vaše kniha! A tím zároveň je řečeno, jak mi ten exemplář, Vámi věnovaný na uvítanou, je drahý a zůstane navždy z nejkrásnějších a nejmilejších památek na dnešní dobu. A tak Vám z celého srdce děkuju a ruku Vám srdečně tisknu. Chtěl jsem Vám psát již hned, jakmile jsem knihu od Vás dostal. Ale byl jsem ještě příliš vysílen a teprve nyní jsem již tak dalece pohromadě, že mohu zase psát.

Četl jsem také — rovněž ještě ve Wohlau v nemocnici — Vaši edici dopisů Krásnohorské a Smetanových. To je neobyčejně zajímavá a dokumentární publikace. Gratuluji Vám k ní upřímně. Také Vašeho Jiráka nyní pročítám.

Na Vás, příteli, jsem často ve vězení vzpomínal. Vždyť to bylo nedlouho před zatčením, kdy jsem byl, tehdy večer, u Vás. Tehdy jsme mj. také projednávali ten Váš plán s doktorátem a tehdy jsem poprvé poznal Vaši práci o Libuši. Zatím ovšem běh událostí ten plán dočasně zmařil. A pak jsem o Vás a Vaši činnosti se dovídal z novin, které jsme směli ve vězení číst. A Vaše činnost, již Jste tak statečně udržoval vědomí převahy a síly české duchovní kultury, mne naplňovalo upřímnou radostí. Říkal jsem si, tak se to má dělat. Byl Jste na prvním místě a plnil Jste svůj úkol tak, že můžete být spokojen. A to je co říct v tak hrozných dobách. Teď ovšem je těžko něco dělat, vím to. Ale, příteli, za to ta naše budoucnost! Vždyť my se pomalu blížíme něčemu, co bude patřit k nejúžasnějším událostem lidské kultury! A je na nás, abychom soustředěně a s plnou vahou odpovědnosti se každý připravovali na ty těžké, odpovědné, ale při tom z míry radostné úkoly, které každého z nás čekají. Jak jsem Vám naznačil, prožil jsem nejednu zlou chvíli, kdy jsem byl připraven na nejhorší. Ale při tom zároveň jsem poznal — vlastně utvrdil se ve svém bývalém poznání o úžasné síle lidského ducha, lidské tvorby. Držela mne moje víra v budoucnost — víte toto:

Ale vedle toho mi byla oporou má víra v nezničitelnost duchovního světa, tvořivého lidského ducha. Poznal jsem doslova na svém těle, co to je duchovní život, jaké nezměrné bohatství a jaká nepřemožitelná síla v něm je. Co to znamená, když si člověk svou poctivou prací nahromadí ve své hlavě a ve svém srdci určitý duševní a tvůrčí kapitál! Jak jsem si připadal neskonale a nesrovnatelně vysoko a bezpečný vedle všech těch, kteří usilovali o můj život a mé zdraví; vedle vši té děsné surovosti! Jaká opora! A třetí věc: poznal jsem kolik opravdového heroismu, víte, takového nepatetického a samozřejmého, je skryto v našem lidu a jaké úžasné rezervy tvořivosti a inteligence má v sobě náš prostý lid, hlavně náš dělník. Ale o tom kdybych se rozepsal, nebyl bych tak brzy hotov.

A ke konci: byl Jste tak laskav, že Jste nám zprostředkoval velmi cennou výpomoc in somaticis. Děkuju Vám za to, příteli, srdečně a věřte, že mne Vaše péče hluboce dojala. Až mne zde propustí — myslím asi koncem t.m., budu se svou paní v situaci, že této pomoci budu velmi potřebovat, protože do Brna se z vážných důvodů zatím nechci vrátit a usadím se zatím v Praze. To pak znamená hledat si prameny výživy, což při mém zdravotním stavu není tak jednoduché. Tím více Vám děkuju za Vaši tak krásnou přátelskou pomoc. A těším se, že se brzy shledáme. Mil. paní se poroučím a Vám tisknu ruku.

V. Hel.

P o z n á m k y :

Latinské slovo v posledním odstavci je snad „somaticis“, možná i jiné. Proti ostatnímu textu je napsáno velmi nezřetelně, možná i úmyslně z rozpaků, jak Očadlíkovu pomoc charakterizovat.

V krátké době mezi 17. březnem a počátkem dubna 1942 došlo zřejmě k dalšímu setkání Vladimíra Helferta a Mirko Očadlíka. Jak plyne z dalšího dopisu, navrhl Očadlík Helfertovi právě v této době muzikologickou spolupráci s Melantrichem a požádal jej o vypracování plánu nové edice české hudby. Vladimír Helfert se dal okamžitě do práce.

22. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

4. IV. 42

Vážený příteli,

posílám Vám návrh plánu té edice, o níž Jste se zmínil. To víte, nasadil Jste mi něco do hlavy, rozvážil jsem to přes noc a dopoledne napsal. Bude-li to takové, jak si představuju, bude to zas něco velkého, co bude hodno naší hudební kultury — díky Vaší iniciativě. Chtěl jsem ještě napsat úvodem něco o našich povinnostech ke staré naší hudební kultuře,

ale to snad pro nakladatele nemá smysl. To by bylo až pro event. prospekty a pod. Kdyby chtěl nakladatel plán dalších svazků, jsem hotov to sestavit. Prosím Vás, abyste dal laskavě návrh oklepnout a jeden proklep mi pak dal. Vaše návrhy a doplňky bych vždy velice vítal. Kdyby mohlo to začít vycházet už na podzim t.r., muselo by se s pracemi začít ihned. Těším se, že si o tom všem budeme moct pohovořit.

Děkuju Vám srdečně za všechny Vaše velké laskavosti, jichž věru ani nejsem hoden.

Zdraví Vás srdečně

V. H.

P o z n á m k a :

Dopis provázel zřejmě Helfertův návrh na edici českých hudebních památek pro nakladatelství Melantrich, v níž měly vyjít mj. jeho transkripce kancionálů Jistebnického a Komenského.

23. *Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi*

Praha 25. V. 42

Vážený příteli,

hlásím se zase k životu, to znamená k práci. To víte: jak člověku jen trochu otrne, už to uvnitř nedá pokoj a už to zase člověka žene vpřed. Věřte, že po tom všem, co jsem zakusil za poslední 2 1/2 léta a nyní po těch hrozných útrapách před operací a po těch nevýslovných mukách při operaci, žasnu nad tím, co vydrží lidský organismus, jak je úžasně odolný a přizpůsobivý a jak přemoudře to příroda zařídila, že bolesti a muka si ve vzpomínkách nedovedete představit. Prostě jejich intenzita, ta bolest, zaniká. A jak je to rafinované: třeba chuť dobrého vína si dovedete představit, až se Vám sliny sbíhají. Ale na štěstí přestálou bolest ne. Zbývá nám jen vzpomínka — nikoliv představa. A taky jsem poznal, že to, co vydrží člověk, by zvíře nesneslo. Říká se: zkusil jako pes, jako kočka, to jsou koňská muka a pod. To není správné. Mělo by se říkat: zkusil j a k o č l o v ě k — neboť to je suma utrpení, která žádný jiný tvor ve světě nevydrží. Ale dost o tom. Hlavní věc: vracejí se síly a hlava už zase začíná hořet.

A tedy se po té nucené pause vracím k našim monumentům. Tehdy hned jsem psal Černušákovi, aby se ujal příprav k vydání klavír. děl Tomáškových, Štědroňovi ve věci varhanních skladeb Segerových. A především jsem si zajistil spolupracovníka pro vydání Jisteb. kanc. Je to dr.

Škarka, dnes nejlepší náš mladý hymnolog, literár. historik. Slíbil mi spolupráci, takže textová stránka bude opatřena po každé stránce vzorně. O nápěvovou věc se sám postarám. Ale právě v této věci bych Vás prosil, abyste mi dal pořídit několik fotoreprodukcí, abych zatím mohl si věc pomalu připravovat, pokud mi to mé dosud slabé síly dovolí. Tyto fotoreprodukce bych rád měl brzy. Za dnešních poměrů ovšem by edice kancionálu narazila na překážky censury, ale jde o to, aby edice byla připravena tak, aby mohla vyjít i h n e d, jakmile „to spustí“. Vždyť to pak bude zároveň úžasně aktuální publikace! A tedy se do toho dát, abychom se nezapzdili za událostmi! O dalších svazcích se pak dohodovíme, až se zase sejdem. Kdy vyjde Smetanův zápisník motivický?

V době, kdy jsme se nyní neviděli, Jste zase udělal kus krásné a záslužné práce. Mám z toho upřímnou radost. Jen stále vpřed! A vstříc nové době! Já mám mít 9. VI. stání v Berlíně. To víte: v tom stavu tam jet nemohu, už jsem udělal kroky, aby mi to odložili. A doufám, že se nezotavuju proto, abych tím uzrával pro nový kriminál, jako ten Jeníček v perníkové chaloupce, co ho krmili na porážku. Hlavu si z toho nedělám; vydržel jsem horší věci.

Buďte hodně zdrav!

Ruku Vám tiskne

V. H.

24. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Vráž, 9. IX. 42

Vážený příteli,

po odchodu z nemocnice dělám účty; vzpomínám na ty měsíce tam ztrávené. A v těch vzpomínkách mi vyvstane vždy Vaše postava, jak Jste za mnou chodíval a jak jsme spolu kuli plány pro další práci ve prospěch naší hudební kultury. Ale na tom se Vaše laskavost nezastavila. Byl Jste tak nesmírně laskav, že Jste projevil péči i o mou tělesnou schránku, a to dnes, kdy je to věc tak obtížná. Vyčítal jsem si to a vyčítám stále, že jsem jistě Vás připravil o něco, co by mohlo posloužit Vám a Vaší rodině. Ale Vy Jste dovedl to vždy přinést tak neodolatelně, že nebylo možno jinak, než přijmout. A za to vše Vám nyní, kdy začínám další fázi svého putování k domovu, srdečně ruku tisknu. Víte sám dobře, jak ve dnech tělesné bídy a tělesného utrpení těší účast přátel, jak to posiluje v boji za zdraví a za další život. A proto Jste jistě přesvědčen, že na Vaši laskavou účast budu vždy vzpomínat s vděčností.

A tedy abych začal tam, kde jsme skončili. Budu zde asi do 20. t.m., pak asi na týden do Prahy (Dejvice, Koulova 8), a v říjnu budu ve Stupčicích u Tábora (lěč. ústav). Kdyby tedy byly ty fotky kancionálu hotovy do konce t.m., mohl bych si je vzít s sebou do Stupčic, kde bych na tom mohl v klidu pracovat. Ostatně až budu v Praze, ohlásím se Vám telefonicky a dohovoříme event. schůzku za tím účelem.

Zatím Vás srdečně zdravím a prosím, abyste vyřídil mou úctu Vaší pí. choti.

Váš

V. H.

P o z n á m k a :

„...fotky kancionálu“ — Mirko Očadlík dal na náklad Melantricha pořídit pro Vladimíra Helferta fotokopie Jistebnického kancionálu, aby podle nich mohl i na venkově pracovat na moderní transkripci této památky z husitské doby.

25. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Vráž, 15. IX. 42

Vážený příteli,

to je krásná publikace! Tak jsem to chytl dychtivě a s ohromnou radostí. Všecka čest: je to po každé stránce skvělé a Vaší vydavatelské i kritické činnosti to přidalo další, překrásný list. Víte, že to na mne působilo jako závan a příliv nové doby? Za světové války rovněž Smetana a jeho zvýšený kult zvěstoval splnění nadějí. Tehdy Smetanova výstava a Smetanův cyklus byly takové výkřiky víry a jistoty. A tentokráte je to čilá vydavatelská činnost Smetanovy společnosti, korunovaná nyní Zápisníkem. Můžete být právem hrd na to, že za tím tentokrát stojíte Vy.

A pak Vám srdečně děkuju, že Jste mi to dal sem poslat. Já se s tím mazlím a nemohu se nasytit. A ty geniální myšlenky mistrovy! Už jsem také zde hned napoprvé získal jednoho odběratele.

Děkuju Vám za dopis. Přeju Vám, abyste se na Moravě pěkně zotavil. A budu vzpomínat v sobotu a v neděli na Litomyšl.

Zdraví Vás srdečně Váš

V. H.

P o z n á m k a :

Očadlíkova edice faksimile Zápisníku motivů Bedřicha Smetany vyšla v Melantrichu v Praze roku 1942. Podle Očadlíkova údaje na konci „Zprávy

vydavatelovy“ v tomto tisku, byl „výsledek spolupráce, oddané záměru, ... úplně připraven k vydání v měsíci úmrtí Bedřicha Smetany roku 1942“, tj. v květnu. V polovině září už mohl Mirko Očadlík poslat Vladimíru Helfertovi hotový výtisk.

26. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Praha, 17. XII. 42

Milý příteli,

děkuji Vám za dopis a zprávy. Konečně ty Jistebnice se dostávají na okraj obzoru. Ostatně jak mnohé jiné věci. Chtěl jsem Vás právě poprosit, abyste mi poslal svůj rozbor nynější Čertovy stěny, až o tom budete psát. Těším se na to. Ze všech kritik novinářských, které jsem četl — ty kritiky vyvracejí nejpádnejším způsobem všechna tvrzení o nouzi vajec: neboť to byl velikolepý tanec mezi vejci! — jsem nabyl dojmu, že se zde stalo něco perfidního. Víte, ta upravovatelská domýšlivost Talichova — je už něco, proti čemu se bude muset v čas vystoupit jako proti dobové hlíze na duchovní kultuře. On zřejmě využívá dobové konjunktury, která je příznivá tomuto výsměchu vší kultuře. No, i jeho čas se chýlí ke konci!

Napíšu domů do Brna, máme-li ještě separát těch Božích bojovníků. Měl jsem, ale nevím, zbylo-li něco. Moje dcera to vyhledá a pošle, ale nevím určitě, bude-li tam ještě něco. Přidám Vám k tomu separát z Haškovicova sborníku o barokním zpracování pověstí o Libuši. Je to kritický rozbor těch starých dvou libret o Libuši ze zač. 18. stol. Psal jsem o tom před 6 lety; snad Vás to bude zajímat jako doplněk k Vaší knize o Libuši do 1. kapitoly.

Kdybyste měl malou chvilku volnou, rád bych se s Vámi setkal. Budu nyní zatím zde, nestane-li se se mnou něco nepředvídaného — je to totiž nade mnou, ta pečlivá ruka — a mohl bych mezi dnem i někam za Vámi zajít. Ale ne do veř. místnosti a ne k Vám. Můžete mi telefonovat (76145; je to pro celý dům, je tedy nutno po volání vždy chvíli čekat).

Vánoce letos strávím zcela sám se svou paní. Nemohu se stále dostat z toho hrozného dojmu, jímž na mne působila náhlá nucená smrt řed. Slavíka, notáře Jaroše a prof. Uhra. První dva byli moji nejlepší přátelé a ve vězení jsme spolu srostli skutečným bratrstvím. A tak štědrý den věnuji vzpomínkám jim a všem ostatním vězňům, na něž nepřestávám myslet. Před rokem jsem měl nejhorší vánoce ve svém životě. Tehdy, po opětovných záchvatech toho děsného krvácení žaludku, mi nenávratně unikal život, já věděl, že musím zahynout, nevysvobodí-li mne zázrak nějaký z vězení a tím nedá-li možnost lékařské pomoci. Tehdy jsem se loučil se životem a zcela se smířil s nutnou smrtí. A pak 2. I. přišel nový zá-

chvat, už poslední z možných, vysílení do krajnosti. A náhle přišel ten zážrak! A tak si dovedete představit, jak to vše prožívám a jak se, to vše prostupuje se vzpomínkami na mrtvé kamarády i na živé, kteří strádají. Tak s nimi cítím, věřte, až fysicky to cítím na svém těle, to jejich utrpení a strádání. A tedy ten štědrý den bude jim patřit. A příští štědrý den bude už určitě nás všech. A naší vlasti!

Mějte se hodně dobře a vyřídte mé uctivé poručení paní choťi.

Ruku Vám tiskne

V. H.

P o z n á m k y :

„... ty Jistebnice“ — míněna práce na kritickém přepisu husitského Jistebnického kancionálu.

Očadlíkův kritický rozbor Talichovy úpravy Smetanovy Čertovy stěny vyšel tiskem v Melantrichu až roku 1947 s titulem Poslední dramaturgická úprava Smetanovy „Čertovy stěny“. V předmluvě k této publikaci vylíčil Mirko Očadlík celou historii svých kritických vystoupení proti úpravě, jež deformovala poslední dokončenou operu Bedřicha Smetany.

27. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Praha, 13. II. 43

Vážený příteli,

protože se moje situace tak dalece uklidnila, že se nemusím obávat nějakého náhlého nebezpečí a protože mi začíná být pražský vzduch poněkud ostrý, odjedu v pondělí 15. t.m. zase do Stupčic, kde budu tak dlouho, dokud mne odtamtud vyšší mocnosti zase nevypudí. Moje adresa bude zase: St.p. Střeziměř u Tábora, léčeb. ústav, a je lépe vše pro mne poslat na adresu mé paní (Blažena). Děkuju Vám mnohokrát za brožurku; bude to jednou dokument pro mocenské poměry našich hud. kulturlajterů za války. To vše se brzy sčítuje! Dále Vám děkuju za Vaši ochotu opatřit ten přijímač. Prosím Vás, až o tom budete vědět něco určitého, abyste mi poslal zprávu do Stupčic. Dnes jsem dostal jednu stranu fotky jistebnického kancionálu. Fotka je výborná, znamenitě čitelná, ani nebylo třeba tak veliké. Patrně přijdou nyní další? Má-li kancionál vyjít v pravý čas, bude nutno již jej připravovat. Hora ruit! Aby se pak — k naší šílené radosti — nepřivalila dříve, než si myslíme!

Na tom klání v lit.-hist. společnosti bych rád byl přítomen. Není vyloučeno, že v tu dobu budu na skok v Praze a že se tam nějak neviditelně vtlačím.

Zdraví Vás srdečně a přeje další elán ve Vaší záslužné činnosti

Váš

V. H.

Milostivé paní uctivé poručení.

Poznámky :

Na dopise jsou připsány tužkou Očadlíkovou rukou dvě poznámky ke křížkům, připsaným na okraj k 6. řádce a k druhému odstavci Helfertova textu: „Smetanův operní epilog“ **o úpravě Talichově.

O brožuru Smetanův operní epilog, již vydali za okupace v Topičově edici v Praze původci dramaturgické úpravy Čertovy stěny, a o diskusi v Literárně historické společnosti viz v předmluvě citované Očadlíkovy publikace Poslední dramaturgická úprava Smetanovy Čertovy stěny, Melantrich, Praha 1947.

Hora ruit! — Latinsky Hodina se blíží! (doslova: řítí se).

28. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Praha, 15. II. 43

Vážený příteli,

teď před odjezdem si zálibně prohlížím tu fotku jisteb. kancionálu, abych vyřešil, proč tam užívají někde staré plicy a někde ligatury, a při tom mi padl do rukou Váš dopis, který tam byl nějak ukrytý, tak že jsem jej při prvním dychtivém prohlížení zcela přehlédl. Posílám Vám tedy podle Vašeho přání fotku zpět. Fotka zcela vyhovuje a nahradí dobře originál. Jak jsem Vám už napsal, nemusela by být ani tak veliká. Ale jestliže Melantrich nelituje na to peněz, je ovšem pro čitelnost a pro šetření zraku lépe, jestliže formát zůstane podle vzoru.

Nyní, když už, jak se zdá, jsou všechny počáteční překážky prolomeny, půjde asi další postup rychleji (Tuhle větu myslím vztaženu konkrétně na případ kancionálu — ne abyste si myslel, že píšu v jinotaji). A tak se těším na další zásilky. Bude třeba nyní to urychlit, protože čas a hlavně události kvapí (tentokrát zase bez jinotaje) a musíme to již rychle chystat, aby to bylo připraveno pro vhodnou chvíli. Jak jsem Vám psal, prosím vše další do Stupčic.

Zdraví Vás srdečně

Váš

V. H.

29. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Stupčice, 29. III. 43

Vážený příteli,

děkuju za dopis. Odpovídám v rychlosti, abyste měl dopis v čas. Ten aparát bych potřeboval hlavně pro krátkou exposici. Proto bych Vás prosil, abyste s tímto aparátem, o němž píšete, se mnou nepočítal. Ale kdybyste později přišel k možnosti, opatřit aparát s krátkou exposicí, pak bych Vás prosil o zprávu, neboť na takový bych rozhodně reflektoval. Těším se, že nyní brzy dostanu ty snímky kancionálu. A nejvíc se těším, až se zase sejdem a o všem si pohovoříme. Jak jsem psal, budu po 12. IV. v Praze. Dám Vám ještě zprávu.

Zatím Vás srdečně zdraví

Váš

V. H.

P o z n á m k a :

Aparát s krátkou exposicí je jinotajné označení pro rozhlasový přístroj se zařízením na příjem krátkých vln, na kterých jedině bylo za války lze poslouchat stanice Spojenců.

30. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Miřetice, 12. VII. 43

Milý příteli,

po nutných přípravách chci co nejdříve začít s definitivní transkripcí Jisteb. kancionálu. K tomu bych potřeboval notový papír určitých rozměrů. Rád bych totiž, aby přepis v rozměrech linek po příp. v počtu linek odpovídal rozměrům originálu. Tím se neobyčejně ulehčí přehled a revise hotového přepisu. Rozměřil jsem si tuto věc do přiloženého vzorku. Nemohl by Melantrich mi udělat tyto formuláře? Muselo by to ovšem být na papíře, který nezadrhuje a který hlavně se nerozpíjí. Notová linka by mohla být o malinko širší, nežli je na vzorku. Délka linky asi tak, jak je na vzorku, po příp. i málo delší. Ale tato délka stačí úplně. Mezery mezi linkami takové, aby se tam pohodlně vešel text. Hlavní požadavek: na jedné stránce buď 4 linky, jako je na vzorku, nebo 8 linek, ale to by bylo na formátu půlarchovém. V kancionálu totiž převládá myslím 8 linek, takže vždy 1 strana přepisu po příp. 2 strany přepisu budou odpovídat

jedné straně originálu. Dole pod linkami musí být delší prázdné místo pro event. poznámky. Linky ovšem pouze na jedné straně. Exemplářů stačí čtyřlínkových asi 700, osmilínkových 350. Dole v p. rohu by mohlo být drobně natisknuto Jistebnický kancionál. Ale tohle není nutné. Bude-li Melantrich ochoten tohle udělat, prosím, aby mi to poslal co nejdříve, abych se do toho mohl dát.

To víte, čas utíká, a rád bych s tím byl v čas hotov. Dr. Škarka také to nesfoukne.

Jak se Vám stále daří? Vlastně je to hloupá otázka. V poslední době jsem zažil jeden z největších svých dojmů a rozhodně nejmohutnější dojem poslední doby: rozhlasový poslech Vycpálkova Čes. Rekviem. Je to v pravdě velké dílo, roste z hloubky, z českých kořenů, taková velká synthesa myšlenky a struktury, a pak — dílo, které ukazuje, čeho je schopen český duch tvůrčí právě dnes, v době, kdy kolem nás jsou jen temnoty, bída a ponížení. V té době zazní toto dílo úžasné víry, tento příslib, a víc příslib nové doby, kdy zase vstane z mrtvých ten zužovaný Lazar — lidský duch a lidská důstojnost, a s ním i český Lazar. Byl to záslužný čin rozhlasu, že se vysílalo toto dílo, dokonce dvakrát. Tím záslužnější, že Praha se dosud nevzohala na koncertní provedení. Nedáte to ještě jednou?

V posledních dnech mne velmi zaujala opera Sicilské nešpory. Sleduju ji s velkým zájmem. To Verdi byl přece jen pašák!

Jinak žiju zde v ústraní, nadávám na počasí, ale zároveň si říkám: v takových chladnech vše může zrát jen zvolna. Však to zraje a uzraje! A v této důvěře pilně pracuju. Ve Smetanově museu mi opisuje kopista nápěvy z kancionálů. Je to materiál pro budoucí Thesaurus anticis boh. — vzorková edice čes. duchov. písně. Jsem už s tím hodně daleko. Ale ovšem: to je určeno až pro pozdější dobu.

Dejte o sobě zase vědět několika řádky. Až budu v Praze, brnknu Vám.

Zdraví Vás srdečně

Váš

V. H.

Moje stálá adresa: Praha XIX. Koulova 8.

31. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Miřetice, 26. VII. 43

Vážený příteli,

děkuji Vám za dopis. Nejprve k Vaším dotazům. Ty notové formu-

láře ať mi pošlou na mou nynější adresu: Miřetice, p. Zdislavice u Vlašimě. Děkuju Vám za obstarání. Rovněž srdečně děkuju za tu možnost dostat přijímač. Koupím to rád, a je-li k máni, pak Vás prosím, abyste jej zatím někde deponoval a já bych si to odvezl z Prahy, až tam pojedu. Snad by to mohla firma tak zabalit, aby to bylo schopno transportu. Dále Vás prosím, abyste mi laskavě poslal složenku, abych mohl ihned zaplatit. Do Prahy se podívám nejdéle do 14 dní a přihlásím se u Vás.

Na Vaši práci o Smetanovi se už upřímně těším. Ze všeho, co Jste v posledních letech vydal, je vidět, jak jste v tom ponořen a z toho pak bývají vždy nejcennější výsledky. To, co píšete o svých zkušenostech s autorem nedokončitelného Smetany, mne pranic nepřekvapuje. Tohle mi bylo zřejmé už dávno a hovořivali jsme o tom často s † Zichem. Víte sám, co je pro lidské síly dosažitelné při pilné tvořivé práci. Dělá-li se něco nad to, musí se ukázat výsledek. To je prostě přírodní zákon, který se nedá obejít. Dělat zároveň několik velkých věcí najednou, není možno. Mně však při tom nejvíce vždy vadil nedostatek pevné metodičnosti. To se jeví v celkovém rozvrhu i v detailu. Je to konec konců nedostatek vlastní ukázněnosti. A to máte marné: ať to zní sebe „kantorštěji“, stále nutno to připomínat: bez přísné ukázněnosti není velké a cenné práce. Právě na Smetanovi já obdivuju tu jeho úžasnou vnitřní kázeň, kterou dovedl spojit se svým geniálním rozletem. A tak to je všude. Tohle se mu nikdy a nikde nedostávalo a v tom bude vždy tragika jeho spisovatelského a vědeckého případu. Nic není platno, člověk v rozhodných chvílích musí mít odvahu určité věci, které by snad vedly k okamžitému úspěchu nebo k okamžité zálibě, prostě potlačit. Je to často bolestné, ale ono se to pak nahradí jinde, na té hlavní práci. A nakonec právě tohle bývá pramenem pravého štěstí. Probatum est! Proto vždy zdůrazňuju nutnost přísné metodičnosti v musikologii, neboť tato metodičnost je mi věcí oné životní sebekázně jako cestě k trvalým hodnotám duchovním.

A při této příležitosti bych se dotkl toho, co píšete o vlastní práci. Přiznávám se, že mne to trochu znepokojilo. Nezakolísal Jste před zdánlivě nezvládnutelným materiálem? Prosím Vás, abyste co nejrozhodněji od sebe zamítal všechny pokusy nebo našeptávání nějakého agnosticizmu. Víím dobře: poslední příčiny nelze poznat, ale je možno poznat zákony a hlavně logiku růstu tvůrčího a v tom je vlastní tajemství krásy, pokud se ho lze dobrat lidským rozumem a lidským srdcem. Píšete o spouště smetanovských problémů, které se Vám kupí do cesty. Inu, tohle je při každé velké práci. Ale Vy umíte si předem pevně vytknout metodickou cestu a pak Vám bude jasno, které z těch problémů pro tu Vaši cestu budou vedlejší a které budou tu Vaši cestu lemovat. Zmiňujete se o Chrysandrovi a Spittovi. Ale právě oni šli svou pevnou metodickou cestou a nečekali na řešení těch jiných menších problémů. Ty se řešily a řeší

stále po nich. Tohle ode mne přijměte jako projev obavy, abyste se nedal ve své práci zdržovat nějakými skrupulemi, které by zbytečně Vás odváděly.

Těším se už na edici skiz k *Prodné* a na I. sv. klavírních skladeb.

Jinak jsem se vším jak náleží spokojen. Myslím, že ten kancionál budeme moci vydat od podzimka za rok.

Kdy jedete na dovolenou?

Vyřídte, prosím, poručení paní choti.

Vás srdečně zdraví

Váš

V. H.

Poznámky :

... „... autor nedokončitelného *Smetany*“ — míněn prof. Zdeněk Nejedlý. *Probatum est!* — Latinsky Vyzkoušeno jest! Chrysander a Spitta jsou autoři velkých monografií G. F. Händla a J. S. Bacha.

32. *Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi*

Miřetice, 4. VIII. 43

Milý příteli,

děkuju za dopis. Budu v Praze příští úterý 10. t.m. a dojdu si k Vám pro tu věc patrně po 13. hod., před vlakem. O tom Vám ještě v úterý ráno zatelefonuju. Snad to není tak těžké, abych to neunesl. Od Živno z Brna dojde Vás tento týden obnos 2428 K. Zbývá mně ještě Vám co nejlépe poděkovat za Vaši velkou laskavost. Víím dobře, že v dnešní době to je neobyčejná vzácnost opatřit takový stroj.

Těším se tedy na shledanou

Zdraví Vás srdečně

V. H.

Poznámka :

Je míněn radiopřijímač, který Očadlík Helfertovi opatřil.

33. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Miřetice, 11. VIII. 43

Milý příteli,

ten velebalík jsem šťastně dovezl, překonav určité potíže, které mi na nádraží připravila lidská vypočítavost. Když jsem to rozbalil, podivil jsem se skvělému vzezření toho chlapíka a hlavně jeho sonornímu hlasu. Ten člověk má basy a střední polohu, radost poslouchat jeho zpěv. A tak když jsem to vše uvážil, přišel jsem k závěru, že Jste se asi musel zmýlit v ceně. Vždyť tohle má dnes nepoměrně větší cenu! Za ten obnos by to bylo za babku. Nezmýlil Jste se? Ihned doplatím, jestliže jsem špatně rozuměl tomu obnosu!

Podle Vaší rady jsem provedl malou opravu. Zajásal jsem! Po té opravě to funguje skvěle a bezvadně. A tak u toho sedím od rána do večere. A tak při každém zaznění opraveného hlasu si na Vás vzpomínám. Že jsou to vzpomínky při tak krásném a svůdném hlase radostné, nemusím ani podotýkat.

Zdraví Vás srdečně

V. H.

P o z n á m k a :

Vl. Helfert zřejmě podle Očadlíkova návodu odmontoval omezovací zařízení, znemožňující příjem krátkých vln, a mohl poslouchat československé vysílání ze zahraničí.

34. Korespondenční lístek Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

28. VIII. 43

Vážený příteli,

formuláře notového papíru jsem správně dostal z Melantricha. Děkuju Vám. Už jsem se do toho pustil. Váš projev o Janáčkově 12. VIII. byl výborný! Janáčkovsky aktuální a povzbuzující!

Zdraví srdečně

V. H.

35. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Miřetice, 9. IX. 43

Vážený příteli,

včera večer jsem zvlášť vděčně velebil ten kouzelný drátek. A tak Vám posílám v tento památný den své radostné vzpomínky.

Zdraví Vás srdečně

V. H.

36. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Miřetice, 26. XII. 43

Vážený příteli,

nebojte se, že budu psát o tom, jak to zpívá a mluví. Že dobře, to víte. Píšu hlavně, abych Vám poslal novoroční pozdrav. Všichni čekáme, že ten rok 44. bude skutečně nový — v každém ohledu. A v tom je letos prosté, ale při tom veliké novoroční přání.

S jistebnickým kancionálem jsem asi tak na 2/3 nách. Bude to obsáhlá publikace a jak vidím, nadmíru důležitá, neboť to je základ české hymnologie. Mám jen obavy, zdali to Melantrich bude chtít vydat, když to bude tak veliké. Ale jistě ta věc najde hojně zájemců mezi hudebníky a zvláště mezi literár. historiky, a to nejen u nás, nýbrž i jinde, zvl. u sousedů východních. Na jednu věc mně osobně nemilou však při tom narážím při přepisu mensurovaných písní: skoro žádný můj přepis se neshoduje s přepisy v dějinách husit. zpěvu. Je to ta věc, o níž jsme spolu hovořili: onen zvláštní poměr k pramenům. Ale nedá se nic dělat. O Božích bojovnících a písních toho mensurálního typu ani nemluví. V té věci přepis v děj. hus. zp. je prostě nemožný. Ale neobstojí ani ta prostá Jezu Kriste štědrý kněže, kterou přepisují tak, jak jinak nelze na základě rukopisu:

a nikoliv Je - zu Kris - te atd.

A tak bych mohl jít od písně k písni. A s tím Vás nebudu zdržovat; máte jiných věcí dosti.

Měl bych některé poznámky z poslechu hudby z Prahy a Brna. Ale o tom až jednou ústně. Ale aspoň něco: poslouchal jsem Ostrčilovo Poupě a Křížovou cestu. Proč v rozhlase zní Ostrčilův orchestr tak nejasně a neplasticky? Místy to byl pouhý chumel zvukový. V Poupěti také vadilo, že zpěváci asi byli příliš blízko u mikrofonu, byli příliš silní a kryli místy úplně orchestr, který zanikal ke škodě díla, v němž orchestr vede často hlavní slovo. Také ozvukový dojem z Křížové cesty byl tak na 20⁰/₀, ačkoliv vím, že Jiráek toto dílo dává velice pěkně. V čem to je?

Tak Vám přeju a celé Vaší rodině, hlavně hojné zdraví a trpělivosti, abychom se všichni s jasnou myslí dočkali.

Zdraví Vás srdečně

V. H.

37. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi

Praha, 14. IV. 44

Vážený příteli,

dostal jsem k veliké své radosti oba exempláře Prodané. Děkuju Vám srdečně, jednak za ten čestný, jednak za to, že Jste mi zprostředkoval koupi toho druhého. Je to krásná publikace a ve smetanovské literatuře bude mít — vedle Zápisníku — výjimečné postavení. Byl to od Vás neobyčejně důmyslný tah, že Jste se postaral o publikaci těchto dokumentů právě nyní, kdy je to možné. Neboť za několik měsíců budou asi vydavatelské podmínky hodně změněné. A pro dnešní dobu tyto věci znamenají skutečné dobrodiní a plní své vysoké národní poslání. Můžete být se svou činností, v nejhorší době našeho národního bytí, radostně spokojen. To Vám nebude nikdy zapomenuto!

K Vaší zprávě o publicitě skizz bych měl malou poznámku. Tyto skizy byly veřejnosti přístupny na výstavě Smetanově — teď nevím z paměti zdali 1924 — nebo 1934, ale myslím spíše, že to bylo na pražské 1924. Byla tam vystavena strana, kde je Lásku jsme si přísahali a druhá strana se začátkem Kecalova výstupu. Tehdy jsem si tyto strany opsal z vitriny — za tehdejších známých poměrů nebylo lze jinak se dostat k podobným dokumentům — a užíval jsem opisu při svých přednáškách o Smetanovi v Brně a též na universitě jako jeden z dokladů Smetanova tvůrčího postupu. Opis mám dosud v Brně. V katalogu Smetanovy výstavy by toto muselo být. Mám také dojem — ale zcela neurčitý, právě proto dojem — že tehdy nebo 1934 bylo vystaveno ještě něco ze skizz Prodané, co ve Vaší publikaci není. Ale tohle, opakuju, je pouhý dojem,

který bych si musel zkontrolovat svými zápisy, které jsem si dělal v oněch výstavách. Ale i tohle by se dalo zjistit na základě katalogů výstavních.

Zdraví Vás srdečně

Váš

V. H.

P o z n á m k y :

Očadlíkovo faksimilované vydání skici prvního znění Smetanovy Prodané nevěsty vyšlo v Melantrichu v Praze roku 1944.

Z výstavních katalogů smetanovských výstav z let 1924 a 1934, jež pořádal Zdeněk Nejedlý, uložených ve fondech Musea Bedřicha Smetany v Praze, vyplývá toto: Roku 1924 mohl Vladimír Helfert vidět jen první zápis hudby ke sboru Proč bychom se netěšili ze Smetanova Zápisníku motivů, první skicu začátku Prodané nevěsty z roku 1863 a dále první zápis scény Jeníka a Mařenky v 1. aktu (ještě bez dueta Věrné milování) a původní rukopis recitativů z roku 1870. Roku 1934 byla vystavena podle katalogu první skica začátku Proč bychom se netěšili (tedy též zápis ze Zápisníku motivů), též skica dueta Mařenky a Jeníka (ještě bez Věrného milování), skica dueta Znám jednu dívku a dále zápisy, označené „recitativy Mařenka a Jeník“ a „scéna komediantů“. Uvádí-li Helfert výstavu se začátkem Kecalova výstupu, jde zřejmě o expozici v Litomyšli roku 1934. Dojem, že tam bylo ještě něco ze skic k Prodané nevěstě, co v Očadlíkově publikaci není, mohl mít Vladimír Helfert tedy především z recitativů; ty však Smetana skicoval až roku 1870 u příležitosti poslední úpravy opery před jejím provedením v Rusku a do edice skici prvního znění díla tedy nepatřily. Zdeněk Nejedlý ve výstavním katalogu z roku 1934 bohužel nespecifikoval, který zápis scény komediantů tam byl vystaven. — Za srovnání zápisů v obou výstavních katalogích se zachovanými skicami k Prodané nevěstě děkuji dr. Haně Séquardtové.

38. *Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi*

Praha, 21. IV. 1944.

Milý příteli,

kdy to bylo s těmi pochody v Hud. Klubu, nevím určitě. Bylo to za války, někdy 1916. Neklame-li mne paměť, hrál jsem je 4 ručně s Nejedlým — každý jednu linku — zároveň s pochody z r. 1848. Myslím, že by něco o tom mohlo být ve Smetanovi, který míval zprávy o podnicích Klubu. Jen ta okolnost, že jsem je hrál, mi umožnila, že jsem si je mohl opsat (opisovala je moje paní) a choval jsem je dosud ve svém majetku jako vzácný dokument Smetanova tvůrčího zrání. Zaujaly mne rázem od začátku svou zcela mimořádnou dokumentárností. Tím radostněji, a mohu říci nedočkavě, vítám nyní, že je vydáte. Je to nejen dokumentární, ale stále živé!

Zmínku o opise ze skiz Prodané v posledním dopise jsem napsal jedině proto, abych Vám na tomto konkrétním případě ukázal, jaké

do brodiní je pro smetanovské bádání to, že nyní tyto věci vydáváte. Chtěl jsem tím říci, s jakými rudimentárními potížemi se tehdy potkávaly snahy o kritické pochopení Smetanova tvůrčího vývoje. Chápete jistě, když jsem nahlédl do těchto možností a když jsem viděl, že nelze tyto dokumenty prostudovat tak, jak by bylo třeba, že jsem ztratil chuť psát další svazek Tvůrčího vývoje Smetanova. Ale dnes tohle vše přebolelo a dnes nikomu nevyčítám. Ale právě proto, že jsem na vlastní kůži poznal dnes věru těžko pochopitelné trampoty a potíže smetanovského bádání, dovedu tím více uznat, co znamená dnes publikace těchto dokumentů. Teprve jimi se umožňuje další pokrok a další prohloubení smetanovského studia.

Co znamená v dnešním referátu Štědroňovu v Lidovkách ten poslední odstavec o podpoře edice skiz? Je to pravda? Proč to psal? Těžko se mi toto ranní sousto polykalo. Taková ranní ropucha Dykova!

Budu od zítřka do 3. V. pryč. Kdyby bylo třeba schůzky s Muzikou, tedy prosím po 3. V. Někdy kolem 10. V. chci zase uprcti do Miřetic.

Zdraví Vás srdečně

V. H.

P o z n á m k a :

Štědroňova recenze Očadlíkova vydání skici prvního znění Prodané nevěsty vyšla v Lidových novinách z 21. IV. 1944 na str. 4 jako první článek rubriky Kulturní hlídka. Po velmi pochvalné kritice této edice končí článek odstavcem tohoto znění: „Dílo vychází za činné podpory Německého státního ministerstva pro Čechy a Moravu, jehož zásluhou je i ostatní rozsáhlá ediční činnost smetanovská nejen umožněna, ale i zvýšena.

Dr. Bohumír Štědroň“

Na dotaz u prof. Bohumíra Štědroňe jsem obdržel dopisem z 11. VIII. 1969 toto sdělení:

„Určitě jsem tento odstavec, začínající slovy „Dílo vychází za činné podpory Německého státního ministerstva pro Čechy a Moravu...“ nenapsal. Redakce Lidových novin měla nad sebou německého komisaře a přidávala, „redigovala“ libovolně podle svého. Na tyto libovolné a politicky zaměřené „redakce“ odpověděl jsem již v červnu 1944, tedy brzy po vydání referátu ze dne 21. dubna 1944, tím, že jsem se nebál z redakce vystoupit.“

Prof. Štědroň mi dal rovněž k dispozici svou vlastní korespondenci s Vladimírem Helfertem, z níž plyne velmi vřelý vztah učitele k bývalému žákovi a mladšímu spolupracovníkovi. Jsou z ní patrné některé velmi smělé Helfertovy plány, zejména úsilí o vytvoření pokud možno spolehlivého soupisu českých hudebnin v Německu, zřejmě pro účely rozsáhlé repatriace děl našich skladatelů, o niž se chtěl za pomoci Spojenců po porážce Německa pokusit. Je to vzrušující čtení, na jehož uveřejnění však dnes ještě není čas: prof. Helfert zde i odhaluje charakterovou slabost lidí z jeho brněnského okolí.

Miřetice, 31. V. 1944

Vážený příteli,

myslím stále na tu Vaši velkou práci, kterou Jste udělal v Radiu ve věci Smetanově a na hluboký význam její v naší dnešní kulturně-politické situaci. A tu se mi znovu a znovu vrací myšlenka, že by bylo nutné tuto práci zachytit pro budoucí paměť v tisku. Nepomýšlíte na knížku, která by všechno to, co přinesl rozhlas, shrnula a kriticky utřídila? Představuju si takové kriticky srovnané snesení všeho, co se událo v Rozhlasu pro Smetanovo jubileum. Musely by tím být všechny Vaše proslovy v rozhlasu, program všeho provedení, co se ze Smetany neprovedlo a hlavně seznam nově objevených skladeb s kritickým komentářem. Byla by to dokumentární knížka, která by konala svůj úkol i pro příští smetanovské pracovníky. Byl by v tom kus našeho kulturního snažení a dokument, že se prostě jen tak lehce nedáme. Ba řekl bych, že je to i Vaše povinnost tohle udělat; povinnost jednak k vlastní vykonané práci, jednak i k celému smetanovskému bádání. Řekl Jste své velmi významné A — nuže řekněte i to B.

Fausta jsem poslouchal s žízňovou dychtivostí. Je to geniální psina. Ta psínost čili psíněznost je místy až nesmetanovská (ta neodbytná vtíravost trombonu před závěrem!) ale je to podáno s takovou legrační bravurou! A pak: ta přímo visuelní stránka této věci! Já měl při tom přímo optický dojem strohých komicky úsečných pohybů loutek, jejich pitvorných kroků a gest. Ano, ta pitvornost je tam báječně chycená. Nu, pravý Kopecký! Proti tomu Oldřich je daleko noblesnější. Je to styl tehdy oblíbených hudebních psin a parodií, ovšem povýšeno na stupeň rozkošné legrační výraznosti. Jen ten proslov Bartošův měl být k tomu více přizpůsobený, lehčí, vtipnější. Po tom jeho proslovu, než začli hrát, jsem čekal nějaké zklamání. A místo toho — zaplať Bůh — jsem se pobavil jako málokdy. Ta věčička člověka dovede rozesmát! A dát veselou pohodu!

Ale, prosím Vás, jak to, že se to našlo až nyní? Kdo to skrýval? Jak to skrýval? Tady jsme zase u jedné kapitoly našeho kulturního života. Je to ostuda! Znovu se ukazuje nutnost zákona, že na kulturních památkách má zájem stát a že soukromí držitelé jsou povinni je dát (třeba jen v opise) k dispozici kulturní veřejnosti.

Zdraví Vás srdečně

Váš

V. H.

P o z n á m k a :

23. VI. 1944 byl Vladimír Helfert znovu zatčen gestapem, vězněn na Pankráci a v Terezíně až do konce války. Na cestě z Terezína zůstal ležet pro velké horečky v Račiněvsi u Roudnice. Zemřel 18. V. 1945 v Praze na následky infekčního onemocnění.

D o d a t e k :

Dopisy Helfertových příbuzných Mirko Očadlíkovi

Dopis Blaženy Helfertové Mirko Očadlíkovi

Listopad 1940

Pane doktore,

vyřizuji Vám takto od mého muže mnoho pozdravů a jeho víru v tvorbu českou v budoucnosti.

Poroučí se Vám

Blažena Helfertová

Dopis Dr. Jaroslava Helferta Mirko Očadlíkovi

4. III. 44

Vážený pane,

právě se dovídám, že Jste byl odtud pozván na přednášku o Smetanovi při příležitosti zájezdu do Kostelce n. Orł. Přimlouvám se, jednak pro zdejší potřebu a vděčné jistě obecenství, jednak proto, že bych se osobně moc těšil na setkání tady a na pěkné popovídání. Není vyloučeno, že by si sem zajel i bratr. — Budu brzo zase v Praze a těším se na shledanou, třebaš jen po drátě.

S upřímnými pozdravy

Váš

Jar. Helfert

Bibliografické údaje

Zkratky: HUMM — Hudebně historický ústav Moravského muzea, Brno
AH — Dopis je uložen u paní Anny Hostomské-Očadlíkové,
vdovy po Mirko Očadlíkovi

1. Dopis Iniciativního kruhu k vydání Sborníku k padesátinám Z. Nejedlého, podepsaný Mirko Očadlíkem a A. J. Patzakovou, Vladimíru Helfertovi, z. 18. V. 1927. HUMM, sign. C 134, inv. č. 2993

Obálka i text dopisu psány strojem, na nepředtištěném papíře, jen podpisy a zpětná adresa M. Očadlík, Praha 1, Bartolomějská 14 (?), ručně. Obálka razítkována v Praze 19. V. 1927.

2. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 19. VIII. 1932.

HUMM, sign. D 751, inv. č. 2994

Obálka i dopis má červeně předtištěnou hlavičku „KLÍČ, nezávislá hudební revue, redakce Praha XVI, U Nikolajky 9“. Známkou s kusem obálky je vystřižena. Obálka byla razítkována 19. VIII. 1932 v Mukařově. Adresa na obálce zní: Dr. Vladimír Helfert profesor Masarykovy university v Brně, t. č. Třeboň. Dopis je psán strojem, jen podpis je vlastnoruční, perem.

3. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 14. V. 1933.

HUMM, sign. D 752, inv. č. 2995

Obálka i dopis má též červený předtisk revue Klíč. Dopis je adresován do Helfertova bytu v Brně a je razítkován v Praze 15. V. 1933. Dopis je psán strojem, jen podpis je vlastnoruční, perem.

4. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 4. VII. 1933.

HUMM, sign. D 753, inv. č. 2996

Obálka se nezachovala, dopis je psán vlastnoručně perem na předtištěném papíře s hlavičkou revue Klíč.

5. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 6. VII. 1933.

AH

Obálka se nezachovala. Dopis s tištěnou hlavičkou Dr. VLADIMÍR HELFERT je psán ručně, perem.

6. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi ze 17. VIII. 1933.

HUMM, sign. D 754, inv. č. 2997

Obálka i dopis má též červený předtisk revue Klíč. Je adresován do Helfertova bytu v Brně a razítkován v Mukařově 19. VIII. 1933. Dopis je psán strojem s menšími fialovými typy, jen podpis je vlastnoruční, perem.

7. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 20. IX. 1934.

HUMM, sign. D 755, inv. č. 2998

Obálka i dopis má červeně předtištěný text s hlavičkou revue Klíč. Adresován do Helfertova brněnského bytu, poslán za ním však do Bílé v Beskydech. Obálka byla razítkována v Mukařově, datum je nečitelné. Dopis je psán strojem, jen podpis je vlastnoruční, perem.

8. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 3. II. 1935.

HUMM, sign. D 756, inv. č. 2999

Obálka i dopis psán vlastnoručně perem a adresován do brněnského bytu prof. Helferta. Obálka razítkována v Praze 4. II. 1935.

9. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 12. X. 1935.

HUMM, sign. D 757, inv. č. 3000

Dopis a obálka na nepředtištěném papíře, psány strojem s adresou do Helfertova brněnského bytu. Podpis vlastnoruční, perem. Obálka razítkována v Praze 12. X. 1935.

10. Pohlednice Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z Oxfordu z 19. listopadu 1935.

HUMM, sign. A 1505, inv. č. 3005

Na potištěné straně je faksimile středověkého notovaného rukopisu *The Agincourt Song* z r. 1415, na druhé pod předtištěným textem „Postcard“ a anglickým pokynem k vepsání zprávy (vlevo) a adresy (vpravo) je text Očadlíkovou rukou a tři vlastnoruční podpisy. Text není datován, na poštovním razítku z Oxfordu je však datum 19 NOV 1935.

11. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 14. XI. 1936.

AH

Dopis psán na papíru bez předtisku ručně, inkoustem. Nezachovala se k němu žádná obálka, došel pravděpodobně v zásilce s Helfertovou knihou *Česká moderní hudba*.

12. Korespondenční lístek Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 20. XI. 1936.

AH

Psán ručně, inkoustem, adresován M. Očadlíkovi do rozhlasu, razítkován v Králově Poli 20. XI. 1936.

13. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi ze 7. IX. 1937.

AH

Dopis i obálka bez předtisku, psány ručně perem s adresou do rozhlasu. Obálka razítkována v Praze 7. IX. 1937.

14. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 10. IV. 1939.

HUMM, sign. D 758, inv. č. 3001

Obálka i dopis psány rukou, perem, na papíru bez předtisku, obálka adresována do Helfertova brněnského bytu a razítkována v Praze 11. IV. 1939.

15. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 14. IV. 1939.

AH

Dopis psán na papíru bez předtisku, ručně inkoustem. Obálka nezachována.

16. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 19. V. 1939.

HUMM, sign. D 759, inv. č. 3002

Obálka i dopis psány rukou, perem, bez předtisku, obálka adresována do Helfertova brněnského bytu a razítkována v Praze 19. V. 1939.

17. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 11. VIII. 1939.

HUMM, sign. D 760, inv. č. 3003

Obálka i dopis psány rukou, perem. Dopis bez předtisku, obálka má tištěnou hlavíčku *Radiojournalu*, adresu do Helfertova bytu v Brně a je razítkována v Praze 11. VIII. 1939.

18. Korespondenční lístek Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 12. VIII. 1939.

AH

Psán rukou, inkoustem, adresován M. Očadlíkovi do Čs. rozhlasu Praha. Razítkován 12. VIII. 1938 v Brně 12.

19. Dopis Mirko Očadlíka Vladimíru Helfertovi z 8. IX. 1939.

HUMM, sign. B 613, inv. č. 3004

Dopis i obálka bez předtisku, vlastnoruční, perem. Obálka adresována do Helfertova bytu v Brně a razítkována v Praze 9. IX. 1939.

20. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 15. X. 1939.

AH

Dopis i obálka psány ručně, inkoustem, na nepředtištěném papíru. Obálka adresována do rozhlasu, razítkována v *Mezimostí* 16. X. 1939.

21. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi ze 17. III. 1942.

AH

Tento a všechny ostatní Helfertovy dopisy z let 1942—44 mají papíry a obálky (pokud se zachovaly) bez předtisku. Jsou psány Helfertovou rukou perem a adresovány vesměs do Očadlíkova pražského bytu. Obálka tohoto dopisu razítkována v Praze 18. III. 1942. Dopis byl otištěn v Hudebních rozhledech XXI, 1968, č. 4, str. 88—89, s chybným datem 17. VII. 42. Údaj měsíce je v dopise skutečně nezřetelný, první znak římského čísla je silnější než další dva. Podle věcné souvislosti i podle razítka na obálce byl však nesporně psán v březnu.

22. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 4. IV. 1942.

AH

Obálka razítkována v Praze 5. IV. 1942.

23. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 25. V. 1942.

AH

Obálka nezachována.

24. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 9. IX. 1942.

AH

Obálka razítkována ve Vráži 9. IX. 1942.

25. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 15. IX. 1942.

AH

Obálka razítkována ve Vráži 15. IX. 1942.

26. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi ze 17. XII. 1942.

AH

Obálka razítkována v Praze 18. XII. 1942.

27. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 13. II. 1943.

AH

Obálka razítkována v Praze 13. II. 1943.

28. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 15. II. 1943.

AH

Obálka nezachována.

29. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 29. III. 1943.

AH

Obálka razítkována 30. IV. (sic!) 1943. Se vši pravděpodobností lze soudit, že měli na venkovské poště špatně nastavený údaj měsíce na datumce razítka a že se nemýlil v údaji měsíce Vladimír Helfert. Dávám přednost rukopisnému údaji Helfertovu, protože jej potvrzuje i časový údaj v textu.

30. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 12. VII. 1943.

AH

Obálka razítkována ve Zdislavicích, datum je nezřetelné.

31. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 26. VII. 1943.

AH

Obálka razítkována ve Zdislavicích 26. VII. 1943.

32. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 4. VIII. 1943.

AH

Obálka nezachována.

33. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 11. VIII. 1943.

AH

Obálka razítkována ve Zdislavicích 12. VIII. 1943.

34. Korespondenční lístek Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 28. VIII. 1943.
AH
Razítkován 28. VIII. 1943, místo pošty nezřetelné.

35. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 9. IX. 1943.
AH
Obálka razítkována ve Zdislavicích, datum nezřetelné.

36. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 26. XII. 1943.
AH
Obálka razítkována ve Zdislavicích 28. XII. 1943.

37. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 14. IV. 1944.
AH
Obálka razítkována v Praze 14. IV. 1944.

38. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 21. IV. 1944.
AH
Obálka razítkována v Praze 21. IV. 1944.

39. Dopis Vladimíra Helferta Mirko Očadlíkovi z 31. V. 1944.
AH
Razítko na obálce je málo zřetelné, lze poznat jen německé označení pro Zdislavice, datum ne.

D o d a t e k :

Dopis Blaženy Helfterové Mirko Očadlíkovi z listopadu 1940.
AH

Obálka i dopis psány rukou, perem, obálka adresována M. Očadlíkovi do rozhlasu, razítkována v Brně 12, datum nečitelné.

Dopis Jaroslava Helferta Mirko Očadlíkovi z 4. III. 1944.
AH

Dopis psán na papíře s předtiskem Dr. Jaroslav Helfert, Potštejn, ručně, inkoustem. Obálka se nezachovala.